

Сульманэди Цунмин Хуа

Book of Proverbs in Dungan

© Institute for Bible
Translation, Moscow
(Институт перевода
Библии)

This Bible is copyrighted by Institute for Bible Translation, Moscow (ibtrussia.org) and is provided with permission at the cost of printing by the Digital Bible Society (dbs.org). This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Non-commercial-No Derivatives license 4.0.

This Bible, and many others, are available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

СУЛЬМАНЭДИ ЦУНМИН ХУА

Цунмин хуади йисы

- 1 Жысы Даву эрзыди, Исраил гуйниди хуоншон,
Сутьманэди цунмин хуа.
- 2 Сутьманэ ба жыще цунмин хуа ги нэще жын
гигили,
сый щён ба цунмин* дэ жёфэ жыминбый,
щён дун ю эрлинди хуа,
3 ба лийи дэдо, дуан лүфу,
гундо дэ шыщин шүэхо.
- 4 Та щён ги бужянди жынму* тянцер йижян,
ги шонянму тянцер жышы дэ линфан;
5 цунминжын тинжян е дый жёщүэни,
минбыйжын ба йижян зожуэни,
6 замужя ба цунмин хуа дэ бифон,
ба цунминжынди хуа дэ тамуди цэхуар
ё жыминбыйни.

Цунмин дэ хўдў

- 7 Пащён Жў – жы зусы жышыди тур!
Гуон гуазы жянбудый цунмин дэ жёфэ.
- 8 Вэди эрзы, ни ба дадади жёфэ тинйихар,
ба мамади йифу бэ туйдэ;
9 жысы ни тушонди йигэ жүнмый хуачүан,
ниди бэзышонди дудушын.
- 10 Вэди эрзы, дансы ган гўнахарди жынму гүе ни,
бэ чи.
- 11 Таму дан фэ: «Гыншон вэму зу,
зў йигэ санкын, хэ мин,
ба мэю зуйди жын дынха!
- 12 Заму, зулян нэгэ дун-я йиён,
ба таму хуэхуэди щшонни,
хулунлунди, зущён фынкын ба мэти йиён.
- 13 Вэму дёщезы заёрди цэбый,
на таму ба гэжяди фонзы тянманни;
14 лян вэму йидарни ни жуа чирни,
заму тинтир ба дёчёнхади фынкэни».
- 15 Вэди эрзы, лян таму бэ тун лў,
вон тамуди лўфушон бэ зу, щёцин,
16 йинцысы таму вон дэ гынчян подини,
вон хэминди лўфушон хуонмондини.
- 17 Зэ фиди чёр мянчян
мэю йисы щя вон;
18 зу жымужя таму зэ мэфушон чёнха
дынди хэ гэжяди миндини.
- 19 Сый ба данлин жынди цэбый дёшон,

тади линйир есы жымужяди:
та хэ гэжяди минни.

Ба цунмин бэ туйдэли

- 20 Цунмин зэ хонзыни худини,
зэ чонзыни тэ шынйиндини;
21 зэ хэлын-дотынди хонгуэзыни хандини,
зэ чынмын гынчян жён хуадини:
22 «Хан вон жысы бужянди жынму
щён шынха жянданди,
цыщёжынму цыщёни,
гуазыму – жянбудый жышыни?
23 Ниму жуангуэлэ, дансы ниму ба вэди пипин
тинйихар,
вэ ги ниму толүн вэди сылённи,
ба щинниди хуа ги ниму фэйихарни.
- 24 Вэ ханли – ниму жуангуэчили;
ба шу чынгили – сый ду мэ кан.
- 25 Ниму ба вэди жўйи йидун туйдэли,
ба вэди пипин е мэ тин.
- 26 Ын, жысы ниму йўдо бэляшон,
вэ кан щёшырни,
жысы ниму хэпакэли,
вэ е дуйчў ниму щёни.
- 27 Жысы хэпа, лян хи фын йиён,
бэля, лян щүанфыр йиён, до ниму мянчян,
пэфан дэ жүн данзы ба ниму нячў,
28 зу нэгэ сыхур ниму хан вэни –
кэсы вэ бу да шын,
ниму зо вэни – зобужуэ.
- 29 Йинцысы ниму жянбудый жышы,
ба Жўди пащён туйдэли,
30 ба вэди жўйи мэ зун,
ба вэди пипин е мэ тин,
31 ниму ба са жүншон, ба нэгэ зу шушонни;
нимуди ха мусуан ба ниму зу хэдэни.
- 32 Йинцысы ба бужянди жынму тамуди жён пичи
хэдэни,
ба гуазыму тамуди мэлёнщин щёмедэни.
- 33 Кэсы сый тин вэ,
та гүэ пиннан-вусы жызыни,
нанвынди, бу хэпа сыса ха сичин».

Цунминди хочў

- 2 Вэди эрзы, ни дансы зун вэди хуа,
ба вэди фынфу зэ щинни каншуа,

2 Жё ниди эрдуэ тин цунмин,
 ба щинчон пинчү жяншы;
 3 дансы ни жё эрлин,
 хан жяншы;
 4 дансы, зулян йинзы йиён, вонщён та,
 зущён бобый, зо та,
 5 нэхур ни ба Жўди пащён жыминбыйни
 зэмусы ба Хўдади жышы дыйшонни.
 6 Йинцысы Жў ги цунминдини,
 Тади куян ги жышы дэ жяншыдини;
 7 Та ги шыщинжынму ба дыйшын шэлүхали,
 ги мэцуэ гуэ жызыди жынму дондиси донпан.
 8 Та каншу гундо лўфудини,
 бохў хо жынди миндини.
 9 Зу нэгэ сыхур ни ба жын ган,
 гундо дэ шыщин,
 йиче йижыди хо лўфу жыминбыйни.
 10 Йинцысы цунмин жин ниди щиннини,
 жышы ба ниди щин зў нанвынни.
 11 Линфан бохў нини,
 жяншы каншу нини;
 12 ба ни да ха лўшон дажюхани,
 да нэгэ жын гынчян, сыйди йүян бу жын;
 13 да йиче жын гынчян,
 сый да дуан лўшон халэ,
 вонщёнди да хи лўшон зуни,
 14 дэ ганбаншон гощиндини,
 бу щүэходи лян дэ сышон щихуандини;
 15 тамуди лў щедини,
 таму гыншон гэжяди ха йинсызы жуандини.
 16 Зу жымужя цунмин ба ни да понжын щифузы
 гынчян,
 да ю нанжынди нүжын дэ тади тян хуа гынчян
 каншухани;
 17 да нэгэ нүжын гынчян, сый ба шонян сыхур
 жели хунди нанжын лөхали
 зэмусы ба гэжяди Хўда динхади хэтун
 вондөли.
 18 Йинцы тади фонзы вон вучоншон линдини,
 тади лўфу – вон нэгэ дун-яшон.
 19 Сый жиндо та литу – вучонни,
 бу нын жуанхуэйлэ,
 е бу нын та хуэ минди лў.
 20 Йинви жыгэ ни гыншон хо жынди лўфу зу,
 ба гундожынди лўфу дэчў.
 21 Шыщинжын зэ димяншон жўни,
 мэцуэди жын е шынхани.
 22 Ба бугундожынму тян бу шу, ди бу ё*,
 ба мөю щинфуди да дишон щёмедёни.

Цунминди данлин хочў

3 Вэди эрзы, бэ вондө вэди йифу,
 ба вэди фынфу каншудо щинни.
 2 Йинцысы та ги ни
 ги чонмин дэ тэпин жызыни.

3 Жё щинван дэ жыншы ба ни бэ лөхали:
 ни ба таму бондо бэзышон, щедо щинни.
 4 Зу жымужя ни да Хўда дэ минжын гынчян
 ба щинхо дэ эргили дыйшонни.
 5 Лян йичеди щин щинфу Жў,
 е бэ зывон гэжяди эрлин.
 6 Зэ замугэди лўшон ни зу еба, фанчон жын Жў,
 Та зу ба ни вон дуан лўшон линни.
 7 Ба гэжя бэ суан цунминжынли,
 пащён Жў, дуэтуэ ха.
 8 Та ги ниди шынти ги гончённи,
 ги ниди гўдў тян личини.
 9 Да гэжяди цэбыйшон ги Жў жүги,
 да ни шухади шучын литу ба дин ходи готян
 е жүги,
 10 зу нэхур фуйўди лёншы ба ниди цонфон
 доманни,
 щин жю ба ниди ня путоди вэр гуанманни.
 11 Вэди эрзы, ба Жўди жёфэ бэ туйдэ,
 да Тади пипиншон бэ жуангуэчи.
 12 Йинцысы Жў нэ сыйдини,
 зу ба нэгэ зуйдини,
 замужя дада нэ эрзыдини,
 Та е зу нэмужя нэдини.
 13 Сый ба цунмин зожуэли,
 ба жяншы дыйшонли,
 нэгэ жын дуэму гощин!
 14 Ё дый цунминни, чёнву йинзы,
 йинцысы цунмин би жинзы гуйжун;
 15 та би бошы гуй,
 ни вонщёнди йиче лян та бибучын.
 16 Тади ю шуниси чонмин,
 цэбый дэ миншын зэ зуэ шунини.
 17 Тади лўфусы гощинди,
 тади йиче лў дусы пиннанди.
 18 Ги нэ йиче жын, сый зунли тали,
 тасы ги минди фу;
 сый лян та зэ йидарни, таму дуэму гощин!
 19 Жў лян гэжяди цунмин зуэзоли димянли,
 ба тян лян гэжяди жяншы зўчынли.
 20 Тади жышы кэ тэ шынди кындини
 зэмусы жё да йүнцэшон щя йўдини.
 21 Вэди эрзы, ни ба цунмин хуа дэ линфан
 ё каншухани,
 йүнзун ба таму бэ вондө.
 22 Жы зу чынха ниди минни,
 чынха щинванни, зущён ни бэзышонди
 дудушын.
 23 Нэхур ниди лў зу чынха пиннандини,
 ниди жүэ е бу да банзы.
 24 Фикэ жёли бу хэпа,
 дансы фижуэ – фимын е щён.
 25 Бэ хэпа мынмын лэди бэля,
 е бэ жё бугундожынмуди вучон ба ни хажин.
 26 Йинцысы Жў лян ни зэ йидарнини,
 Та бу жё ни дедо санкын литу.

²⁷ Дансы ни ю нынгу,
ба ги ни жёдёгиди цэбый да тади жўжын гынчян
бэ цон.

²⁸ Дансы ни ю фынди дунци,
ги ни гынчянди жын бэ фэ:

«Чи, йиху лэ,
миргэ вэ ги ни гини».

²⁹ Ги щинфу ниди линжў
бэ мусуан ха сычин.

³⁰ Сый ги ни мэ ган ха,
лян нэгэ жын быйён-вугў бэ жон жон.

³¹ Бэ нянжэ ган дэдў сычинди жын,
е бэ жян тади лўфу,

³² Йинцысы Жў жянбудый ха щинчонди жын,
ба шыщинжын Та щихуан.

³³ Жў жушы бугундожынди жяни,
ги гундожынди жя Та ги бэрэкэтини.

³⁴ Дуйчў цыщэжын Та щэни,
ги мяншан пичиди жын ги хони.

³⁵ Цунминжынму дый хо миншынни,
гуазыму хэщюни.

Цунмин би саду жун-ё

4 Эрзыму, ниму ба дадади жёфэ люшын
тинйихар,

зу жымужя дый эрлинни.

² Йинцысы вэ ги ниму ги хо жёщүэдини,
бэ туйху вэди йифули.

³ Зэ вэ дадади фонзыниди сыхур, вэ суйдини,
вэсы вэ мамади луэмур йигэ эрзы.

⁴ Вэди дада ба вэ жымужя жёли:

«Ба вэди хуа гэдо ниди щинни,
зун вэди фынфу – нэхур ни хуэни.

⁵ Дый цунмин, зо эрлин,
ба вэ фэхади бэ вондэли, е бэ туйдэ.

⁶ Ба эргили бэ лёли – та каншу нини,
щинэ та – та бохў нини.

⁷ Цунминсы дин видади:

дый цунмин, ба са ни зан еба,
кэсы ба эрлин ё занни.

⁸ Тэнэ цунмин – та ба ни е тэ гони;
дансы ба та лучў, ни чў миншынни.

⁹ Та ба щинходи хуачүан дэдо ниди
тушонни,

ба минлён гуанмо ги ни налэни».

¹⁰ Вэди эрзы, ни тинйихар, ба вэди хуа зун,
нэхур ни чон хуэни.

¹¹ Вэ ги ни ба цунминди лўфу зыгини,
ба ни линдо дуан лўшонни.

¹² Зукэли – жүэ бу да банзы,
дансы покэли – пынбудо.

¹³ Ба жыщезы жёфэ дэчў, бэ тунху,
ба таму каншуа,

йинцы жысы ниди мин.

¹⁴ Бэ та бугундожынди лў,

бэ гыншон дэжынди лўфу зу:

¹⁵ да жыгэ лўфушон жэгуэлэ, зэ ташон бэ зу,
ванди зу, йүан гуэчи.

¹⁶ Дансы таму бу ган дэ сычин, таму фибужуэ,
дансы ба сыйди мин бу хэдэ, нянжин бибучў.

¹⁷ Таму ба бугундо, лян мэма йиён, чыдини,
ба дэдў лян жю йиён, хэдини.

¹⁸ Гундожынмуди лў,

зулян ганзо жэту сади гуон йиён, лёндини,
быйтян долэди сыхур та йүэцин лён.

¹⁹ Кэсы бугундожынмуди лўсы хидундунди,
таму гэжя е бу жыдо, зэ натар пындони.

²⁰ Вэди эрзы, ба вэди йүан люшын тин,
ба вэди хуа зун.

²¹ Ба таму ни бэ лёдэли,

ба таму гэдо щинни.

²² Сый ба таму дыйшон,

таму ги нэще жын ги минни,
ги жынди шынти ги гончённи.

²³ Ба гэжяди щин би саду каншу хо,
йинцы тасы минди гынзы.

²⁴ Ба жяхуа туйдэ,

ба хуонхуа да гэжяди куни гандэ;

²⁵ жё ниди нянжин йижы кан,
жё ниди канфа вончян шыкан.

²⁶ Ни чо дуан лўшон зу,
нэхур ниди йиче лў зу чынха

вуданщүандини;

²⁷ вон ю дэ зуэ бэ гуэ,

да дэ гынчян тунху.

Ба пэе-ханзы йижя ги йижя гихади вардэ ё зунни

5 Вэди эрзы, ба вэди цунмин люшын тин,
ба вэди жяншы е тин,

² жё ниди линфан ванчын,
жё ниди куян каншу жышы.

³ Понжын щифурди куян тян, зулян фынми йиён,
тондини,

тади йүан вуэрдихын, би ю ду ван.

⁴ кэсы линейр та чынха, зулян кўхо йиён, кўдини,
куэди, зулян жян до йиён.

⁵ Тади жүэпян вон вучон гынчян хадини,
жүэбу вон нэгэ дун-яшон зудини.

⁶ Та бу сыщён хуэ минди лўфу,
та гэжя е жыбудо, тади лў дуэму ще.

⁷ Эрзыму, жыхур ба вэ тинйихар,
ба вэди хуа е бэ туйдэ.

⁸ Да нэгэ нүжын гынчян вон йүанни зан,
бэ та тади мынкан,

⁹ були ни ба гэжяди личи ги понжынму
фишонни,

ги щиннинди жынму ба гэжяди суйфу гигини,

¹⁰ понжын зу ба ни занхади цэбый дыйшонни,
ни фихади гункў до понжын жянини.

11 Ниди гуонийн жызыди линийршон,
жисы ниди шынзы лоди гандё,
12 ни шынхуанни:
«Виса вә мә зун жёфә,
виса вәди щин ба пипин туйдәли?»
13 Виса вә ба жёйғанму мә тин,
ба лошыму мә зун?
14 Зә зу йибу – зә йиче жынмуди мянчан
вә чынха дижяндили!»
15 Да гэжяди чүанни хә фи,
да гэжяди жинни да фи.
16 Виса ё жё ниди фи зә ман хонзыни йини,
зә чонзыни тонни?
17 Ни ба таму ги гэжя люха,
лян понжын бә фын.
18 Жё ниди чүан ю бэрэкэти,
жө ни лян ни шонянди щифузы гошин.
19 Щинтынди лў, щигоди жүлүгәр –
жө тади конзы заён сыхур ги ни ги футан,
тади щинэ жө ни зуйдини.
20 Вәди эрзы, виса ни вонщён понжынди
щифузыдини,
ба чўли мынди нүжынди ё лудини?
21 Йинцысы Жў ба жынди йиче лўфу жыдони,
ба йиче жынди лў Та канжянди.
22 Бугундожын дедо гэжя щяхади дэдү
вон литуни,
гэжяди гўнахар ба та чанчўни.
23 Мә тин жёфәди йимяр – та вучонни,
чечў зыжиди хошо хўдү та да жын лўшон мидёни.

Ба хўдү щёщинди

6 Вәди эрзы! Дансы ни божынли гынчянди
жынли,
ви понжын пыйли конзыли –
2 суанлэсы ни ба гэжя лян зыжиди хуа бончўли,
ниди хуа ба ни жёхунли.
3 Жыхур вәди эрзы, вәё ба гэжя дажюха,
ни жымужя ган:
йинцы ни до данлин жынди шунини,
ни дижян, бә тынди нэго та.
4 бә фи жё,
ба нянпизы бә би,
5 ба гэжя жү, зущён мыйлў да нянди жын гынчан
поди йиён,
зущён чөчөр да жуа чёрди жын гынчан.
6 Ланганшу! Чи, ба майичур канйиха,
ни зу чынха цунминжынни!
7 Та гынчан е мәю тузы,
е мәю кан тади, мәю фәгуанжын,
8 кәсы та щятян кәжя зу шушы чыхәдини,
да мыйзыди сыхур шу лёншыдини.
9 Ланганшу, вон жисы ни хан фини?
Жисы ни щинлэни?
10 Щүэви зә фийихар, дю йигә дун,

дан цо шу зә тонйихар –
11 чүннан, зулян мәшәди цохуазы йиён,
до ни гынчяни,
пинчүн, зулян дөчөнжын йиён, лэни.
12 Да бу жы сысади жын дә хажын гынчан
жяхуа бу ли ку:
13 вәё жө ба жын хундө,
йисыр тади нянжин йи жи,
йисыр жүә йи дан,
йисыр лян жыту зыдини.
14 Тади щинни гуйжи мандёли,
тади сылёнсы дәди,
та йинавар чуәсуәди жө жын нобонни.
15 Йинви жыгә лян та мынмынди йў бәляни;
та йиха зу шәдәни, зә е бу нын хуә.
16 Жў жянбудый люгә дунщи,
ди чигә до Ташон есы сынза-кәвуди:
17 канбуче жынди канфа,
бу фә шыхуади шәту,
хә вуцуәжын минди шу,
18 мусуан ха сыди щин,
вон ха сычиншон поди жүә,
19 бу фә шыхуади жя гўва зэмусы нэгә жын,
сый чуәсуәди жө дищүнму нобонни.

Ба хан йигә пәе-ханзы йижя ги йижя гихади вардә ё зунни

20 Вәди эрзы! Ба дадади фынфу каншуха,
ба мамади йифу е бә туйдө.
21 Ба таму йинавар гәдо ниди щинни,
бондо бәзышон.
22 Дансы зукәли – таму ба ни линни,
фикә жөли – каншу нини,
щинлэли – лян ни фәхуани.
23 Йинцы фынфу, зулян дынзан йиён,
йифу зущёнсы лён,
жөфәди пипинсы хуә минди лўфу.
24 Таму ба ни да дә нүжын гынчан
лян чўли мынди нүжынди жя хуашон
каншухани.
25 Ба гэжяди щин лян тади жүнмый бә дажө,
бә нянжә тади нянзамо.
26 Хўлон нүжынди жячянсы йикуэр мәмә,
кәсы сый вонщён понжын щифузы,
ба гэжяди мин нын хәдө.
27 Нандый ба хуә чөндө хуэвәни
ба йишон шобуланма?
28 Нандый да жуә хун мыйтан гәдазышон зугуәчи
ба жүә шобухама?
29 Жы лян нэгә нанжын йиён,
сый лян данлин жынди щифузы йидарни
фижөдини:
сый ба та дули, ба нэгә нанжын яндин зуйни.
30 Бә щянтан зыйли, йинцысы та нә вәди тули –
ви ба дўзы чыбо;

³¹ кэсы дан ба та жуачў, та хуан чилэзыди жонни, ба гэжяди йиче цэбый гигини.

³² Лян понжынди щифузы фиждеди мө нозы – хэ гэжядини.

³³ Дачуй дэ ха миншын дын тадини, хансы щибужинди цюшы.

³⁴ Йинцысы чы цўди нанжын ба гэжя жуабучў, бо чуди нэйтян та бу щитын ни,

³⁵ та бу жешу жынцуэди чян, ба замужяди лицин ни ги еба, та бу ё.

Ба хўлонди нўжын щёщинди

7 Вэди эрзы, ба вэди хуа зун, ба вэди фынфу каншуха.

² Дансы зун вэди фынфу – ни зу хуэни, ба вэди йифу, зулян нянцифур йиён, каншуха.

³ Ба таму дэдо ниди зытузышон, жидо ниди щин литу.

⁴ Ги цунмин фэги:

«Нисы вэди зымый!», лян эрлин же чин.

⁵ Зу жымужя ни ба гэжя да понжын щифузышон,

да чўли мынди нўжын дэ тади тян хуашон каншухани.

⁶ Йибян да чуонзышон вэ вонли,

да чуонзыди цынзыни канли,

⁷ зэ йибазы бу жянди жынму литу,

зэ щёхуэзыди жунжяни

канжялигэ гуатар.

⁸ Та зэ нэгэ хонзыни жуандини,

⁹ зэ йигэ нўжын жўди фонгуэзы гынчян,

вон нўжынди фонзы нэбон зудини,

⁹ хушон, жэту луэди нэгэ сыхур, хили, хидундунди еванни.

¹⁰ Йиканса: йигэ нўжын йиншон та чўлэли,

чуанди хўлон нўжынди йишон,

чуэди жяхуа щин,

¹¹ тасы нобонди дэ дандади,

зэ жяни та е зуэбучў:

¹² йисыр та зэ хонзыни, йисыр зэ чонзыни,

зэ мый йигэ фонгуэзы гынчян шудини.

¹³ Та ба нэгэ щёхуэр сычў, ба лян щинтынтуэли, лян мэщюди ёншы фэдини:

¹⁴ «Вэ ба пиннан гўрбани жўшонли,

жиргэ ба вэди вардэ ванчынли.

¹⁵ Йинви нэгэ вэ жиргэ йиншон ни чўлэли, золи нили – зожуэли.

¹⁶ Ги чуоншон вэ ба данзы пушонли, да Египет налэди хуа бу.

¹⁷ Ба чуон вэ лян цуан фи сали, лян алое дэ киннамон.

¹⁸ Ни лэ, до ганзо йижя щихан йижя, йигэ ба йигэ заму нэвон.

¹⁹ Йинцысы вэди нанжын мө зэ жяни: та шонли йўан лўли,

²⁰ ба чянбор нашон зули, йўөлён йўанли цэ хуэй жяни».

²¹ Нўжын лян жянчэ* ба щёхуэр гуешонли, лян тян хуа хунди лэли.

²² Зу нэгэ сыхур щёхуэр гыншон та зули, зулян поню зу зэ тади вэршон йиён, зуцён лў чо вон литу поди йиён.

²³ Жян ба тади ганзы мө шыгуэди сыхур – та, зуцён вон лунлур литу фиди чёр йиён, е бу жыдо, нэтарсы тади вучон.

²⁴ Эрзыму, жыхур, ба вэ тин, ба вэди хуа зун:

²⁵ бэ жё нимуди щин жэгуэ нэгэ нўжынди лўфушон,

зэ тади лўшон е бэ южуан!

²⁶ Йинцысы бушоди жын жоли тади хуэли, ба бушоди жын та хэли.

²⁷ Вон тади жяни зуди лў ба ни линдо нэгэ дун-яшонни, жы зусы вучонди лў.

Цунминди кухо

8 Нандый жы бусы цунминди шынчима? Нандый жы бусы жяншы чўанфэди шынйинма?

² Зэ лў бонниди гочўршон,

зэ шызыкуршон та зандини,

³ зэ чынмын гынчян чўандини,

вон чын лимян жинкэли хандини:

⁴ «Минжын, ба ниму вэ хандини,

вэ хандисы Аданди хубыйму.

⁵ Бужянди жынму, ниму ба йижян жыминбый, гуазыму, ниму ба эргили жыминбый.

⁶ Ба вэди ёжин хуа тинйихар,

йинцы вэ фэдисы шыхуа,

⁷ вэди шэту жёндисы жыншы,

бугундо до вэди кушонсы кэвуди.

⁸ Вэди йўан дусы гундоди,

литу мэю жяхуа дэ хуон;

⁹ таму ду до минбый жынмушонсы кэди,

до дыйха жышы жынмушонсы дуанди.

¹⁰ Ба вэди жёфэ би йинзы канди гошкер,

жышы би хуон жин жычян.

¹¹ Йинцысы цунмин би бошы ду жўнмый,

ни вонщёнди саду лян та бибучын.

¹² Вэсы цунмин, йижян лян вэ зэ йидарнини,

вэ ба жышы дэ линфан дыйшонли.

¹³ Пащён Жў –

зусы жянбудый дэ.

Ба те конзы, гоно,

ха лўфу дэ жя хуа вэ ду хындыхын.

¹⁴ Жўйи дэ цунмин хуа зэ вэ гынчянни,

вэ хан ю эрлин дэ личини.

¹⁵ Хуоншонму лян вэди бонцу гуан гуйдини, вонзыму нанжы гундодини.

¹⁶ Гуанжынму, линшуму
 дэ дун-яшонди йиче вынгуансыди жын
 лян вэ фэгуандини.
¹⁷ Сый нэ вэ, ба та вэ е нэ,
 сый зо вэ – зожуэни.
¹⁸ Фугуй дэ миншын лян вэ зэ йидарнини
 зэмусы мэйирди цэбый дэ гундо.
¹⁹ Вэди готян би жинзы, хуон жин хо,
 вэ гиди шучын би жын йинзы хан хо.
²⁰ Вэ зудисы дуан лүфу,
 жочү гундо;
²¹ вэ ги нэ вэди жынму ги суй тамуди шонхони,
 ба тамуди цонфон домандини.
²² Да гүдэ сыхуршон, йиче дунци юлиди зычян,
 Жү ба вэ зүчын Тади лүфуди турли.
²³ Вэ да сыхурди туршон,
 зо дун-яди шонвоньяншон зу сынчүлэли.
²⁴ Вэ би зуэзо тэ шынди кын
 дэ фичүанди сыхур чүлэди зо.
²⁵ Вэ сынчүлэди нэгэ сыхур
 сан дэ пэпэзы хан мэ луйшонни;
²⁶ зу нэгэ сыхур Жү ба пин димян
 дэ дишонди ту йиба тў хан мэ зуэзоха.
²⁷ Та жунчын тьян дэ зэ тэ шынди кын готу хуа
 чүанзыди сыхур,
 вэ зэ нэтар кэжя юлэ,
²⁸ зу нэгэ сыхур, жисы Та зэ готу вон жинни
 нандун йүнцэли,
 зу нэгэ сыхур, жисы ба дихади тэ шын кынди
 фичүан вон лошыни зўли,
²⁹ зу нэгэ сыхур, вэе бэ жэ фи тончүлэ,
 Та динли хэди янзыли,
 нэгэ сыхур, жисы зуэзоли диди гынзыли,
³⁰ вэ зу зэ Та гынчян донли жёнжынли,
 донли тьянтянди щихуанли,
 зэ Та гынчян бу тынди хунхуэли:
³¹ дуйчү йиче дун-я хунхуэли,
 дуйчү йиче жын щихуанли.
³² Эрзыму, жыхур ниму ба вэ тинйихар:
 сый жуади вэди лүфу, та дуэму гоцин!
³³ Ба вэди жёфэ тинйихар –
 ниму зу юха цунминни,
 ба та зэ бэ щяндёли.
³⁴ Сый тин вэдини,
 зэ вэди мынкан гынчян хи-мин зандини,
 дуйчү вэди мын нян бу шанди вондини,
 та дуэму гоцин!
³⁵ Сый ба вэ зожуэ, та ба мин зожуэни
 зэмусы ба Жүди щинэ е дыйшонни.
³⁶ Кэсы нэгэ, сый ба вэ мэ жуачү,
 шонцун гэжядини:
 сый жянбудый вэ – нэгэ щинэ вучон».

Ба цунмин дэ хүдү чиндини

9 Цунмин ги гэжя ба фонзы гэшонли,

зэли чигэ туйхади жўзы,
² ба жу шэлү бяньили,
 ба жү лян щёнлө хуэдёли,
 ба ду бэдо жуэзышонли.
³ Та ба нүхуэжиму дафади жё фэчили,
 да чынчёншон жё йиман тинжяни:
⁴ «Бужянди жынму, до вэ гынчян лэ!»
 Ги мэ эргилиди та фэли:
⁵ «Ниму лэ, чы вэди чыдилэ,
 хэ вэ хуэхади жүлэ!
⁶ Ба хүдү вондэ – нэхур ниму хуэни,
 жочү эрлинди лүфу зу».
⁷ Ба цыщёжын йи гэбян – зу нэ мани,
 ба бугундожын пипинйихар – хэ гэжяни.
⁸ Бэ пипин цыщёжын – та жянбудый нини;
 пипин цунминжын – та щинэ нини.
⁹ Ба цунминжын зыжэйихар –
 тади цунмин йүэ гони,
 ба гундожын жэйихар –
 та йүэщин дый жёщүэни.
¹⁰ Пащён Жү – жы зусы цунминди тур!
 Жыншы Шынди – жы зусы эрлин!
¹¹ Дансы лян вэ, цунмин, зэ йидарни,
 ниди гуонйин жызы чонни,
 ни хуэ чонмин-быйсуйни.
¹² Ни дансы цунминжын, ниди цунмин
 ги ни ги шонхони,
 ни дансы цыщёжын – гэжя жо хуэни.
¹³ Хүдү – жысы нобонди нүжын,
 та хансы мэ тёенди, мэ жышыди;
¹⁴ та зэ гэжяди мын чянту зуэдини,
 зэ гогорди вифыншон, зэ дачүнди мянчян,
¹⁵ вонщёнди хан йиче гуэлүди,
 дуандуар шон гэжя лүди:
¹⁶ «Бужянди жынму, до вэ гынчян лэ!»
 Ги мэ эргилиди та фэдини:
¹⁷ «Тухади фи тьянцер,
 чёнхади мэмэ щёнцер!»
¹⁸ Нэще жынму хан бу жыдо, ба таму чо вонжынму
 гынчян хандини,
 нэгэ нүжынди кижынму – зэ нэгэ дун-яди
 шынчүрни.

Сульманэди цунмин хуа

10 Жысы Сульманэди цунмин хуа.
 Цунмин эрзысы фучинди йүнчи,
 вунозыди эрзысы мучинди пэфан.
² Бугундоди фугуй литу мэю хочү,
 гундо да вучоншон жүдини.
³ Жү бу нын жё гундожын вэха,
 кэсы бу жё бугундожынди вонщён чын.
⁴ Ланганшуди шу йин чүнни,
 чинжин шу йин цэни.
⁵ Сый щятян шу кўдини, тасы ю эргилиди эрзы;

сый шу жуонжяди сыхур фижэ,
тасы бу жы сысади эрзы.
⁶ Гундожынди шонхосы бэрэкэти,
бугундожынди шэту дэдиыхн.
⁷ Жищён гундожынди жын ю бэрэкэтини,
ба бугундожынди минзы бу тифэ.
⁸ Дансы жынди щинни ю цунмин,
та каншу фынфунни,
дансы зуй хўдўли, та шэдэни.
⁹ Сый зуди дуан лў, та фонщинни,
сый ванди зудини, ба та жуачўни.
¹⁰ Сый жи нянжиндини, та шонщинни,
сыйди зуйсы хўдўди, та шэдэни.
¹¹ Гундожынди зуй – жысы ги минди чўан,
бугундожынди зуй дэдиыхн.
¹² Хэхын жэ жынму нобондини,
щинэ ба йиче гўнахар щидэни.
¹³ Минбыйжынди куяншон дый цунминни,
бу минбый жынди жибышон нэ тэзыни.
¹⁴ Цунминжын каншу жышыдини,
хўдўжынди зуй хэдини.
¹⁵ Фуханди цэбый зущён чынчён,
чўнжынди пинчўн хэ тадини.
¹⁶ Гундожынди гункў – ви хуэмин,
бугундожынди жинвын – ви гўнахар.
¹⁷ Сый зун жэфэ, та да хуэминди лўфушон зун;
сый хэхын пипин, та ми лўни.
¹⁸ Хуонлюрди зуйни ю хэхынни,
гуазы ла щянхуадини.
¹⁹ Хуа дуэли жэ гўнахарни,
сыйди хуа шо, нэгэсы ю эргилиди жын.
²⁰ Гундожынди куян, зулян дин ходи йинзы йиён,
кэсы бугундожынди щин жыди дуэшо чян?
²¹ Гундожынди куян каншу хошо жындини,
хўдўжынди эрлин чўэшоди йимяр, вучондини.
²² Жўди бэрэкэти жэ ни фацэни;
лян та ни бу жы кўнан.
²³ Гуазы жянли ха сы гощиндини,
ю эрлинди жын жян цунмин щихуандини.
²⁴ Бугундожынму хэпа са,
нэгэ зу йўдо тамушонни,
гундожынди вонщён чынни.
²⁵ Да фын гуагуэчи, бугундожын зу бужянли,
кэсы гундожын йинавар занчўни.
²⁶ Сый лян ланганшу дажер,
до ташон жы зущён зуйниди цў,
зулян нянжин литуди ян йиён.
²⁷ Сый пашён Жў, та чонйўан хуэни,
кэсы бугундожынди жызы дуанхани.
²⁸ Гундожынмуди зывон до тамушонсы гощин,
кэсы бугундожынди вонщён мөюдэни.
²⁹ Жўди лўфу до гундожыншон – жысы цонди вэр,
до ганха ха сычинди жыншон – жысы хэ.
³⁰ Гундожын йўнзун бу ёдун,
бугундожын зэ димяншон занбучў.
³¹ Да гундожынди куяни дый цунминдини,

ба чэхуонди шэту гэдэни.

³² Да гундожынди хуашон дый щихуанни,
бугундожынди шэян чэхуондини.

11 Жў жянбудый нэгэ жын, сый зэ чыншон
хундини.

Та щинэ дуй чынни.

² Щюшы гынди гоно зудини,
гуэфон хуту зуди зусы цунмин.

³ Ба шыщинжынму тамуди шыцин линдини,
ба мөю щинфуди жынму тамуди хуон хэдини.

⁴ Дасуанди Нэйитян цэбый бонбушон мон,
кэсы гундо да вучоншон жюхани.

⁵ Мэцуэжынди гундо вон дуан лўшон линдини,
ба бугундожын жэ гэжяди бугундо ганбан
дахачини.

⁶ Гундо ба шыщинжынму жюхани,
мөю щинфуди жынму шындө гэжя вонщёнди вон
литуни.

⁷ Бугундожын вучонди сыхур,
тади вонщён е мөюдэни,
фужўди ха жынди зывон е бу жянни.

⁸ Гундожын мянгуэ пэфанни,
бугундожын яндин йў тани.

⁹ Мөю щинфуди зуй ба гынчянди жын щёмедэни,
жышы ба гундожын каншухани.

¹⁰ Дансы гундожын гуэди хо – чынпу е гощиндини,
бугундожын шэдэли – е щихуандини.

¹¹ Лян шыщинжынди бэрэкэти щюгэ чынпудини,
лян бугундожынди зуй цыйдини.

¹² Хўдўжын сондый гынчянди жындини;
ю эрлинди жын бу янчуан.

¹³ Фэ щянхуади жын ба понжынди бими зу кэкэли,
кочўди жын йижў хуа ду бу фэ.

¹⁴ Дансы минжын мөю линшу – та дехачини,
чў жўйиди жын дуэли – дыйшын яндин лэни.

¹⁵ Мый йигэ сый ви понжын пыйли конзыли,
йўдо бэляшонни,

бу пый конзыди нэгэ – ба ха дуэдэни.

¹⁶ Тинхуади хо нўжын дый хо миншынни,
дэдўжынму дый цэбыйни.

¹⁷ Щинванди жын ги гэжя дый хочўдини,
щин нинди жын хэ гэжядини.

¹⁸ Бугундожын дый жя шонхони;
сый жун гундо, та дый жын шонхони.

¹⁹ Гундо ба мин линлэдини,
кэсы сый нян ха сы,

та вон вучон гынчян шыкандини.

²⁰ Жў жянбудый ха щинчонди жын,
щихуан нэщемудини, сыйди лўфу мөю цуэ.

²¹ Ни жихо: дэжын яндин шу зуйни,
кэсы йиче гундожын ба мин жюхани.

²² Мэнозыди жўнмый нўжын
зулян жў зуйтузышонди жин хуанзы йиён.

²³ Гундожынмуди панвон чынха хочўни,
бугундожынди зывон жэ чи шонлэни.

²⁴ Йигэ сандини – та йўэ фужўдини,

данлиндисы сусугуй – та йүэ чүнли.
²⁵ Шусунди жын гынчян са дусы фужүди;
 сый ги данлин жын гили хэди фи, гэжя бу нэ кон.
²⁶ Сый цонли лёншыли, ба нэгэ минжын жумани,
 кэсы сый вончү мэ лёншы, ба нэгэ куажённи.
²⁷ Сый шыканди ган хо, та дый щинэни;
 сый шыканди ган ха, ба ха дыйшонни.
²⁸ Сый зывон гэжяди цэбый, та ладони,
 гундожынму, зущён лю фу йиён, фачелэни.
²⁹ Сый вон гэжяди жяни жо бэля,
 та гуон дый фынни;
 хүдүжын чынха цунминжынди хуэжени.
³⁰ Да гундожын сахади зыршон ги минди фу
 жончүлэдини;
 цунминжын гуан жынди щинни.
³¹ Дансы зэ димяншон ги гундожын жочү тади
 гунло гидини,
 ги бугундожынму дэ ю гүнахарди йүэщин
 гини.

12 Сый щихуан жышы, та е щихуан жёфэни,
 сый жянбудый пипин, тасы гуазы.
² Хожын ба Жүди щинэ дыйшонни,
 ги мусуан хащинди жын дин зуйни.
³ Ган бугундоди жын зэ дижешон занбучү,
 ба гундожынди гын бабудо.
⁴ Жыгүди щифузысы нанжынди миншын,
 мэю щюди щифузысы гүдү литуди нун.
⁵ Гундожын сыщён гундодини,
 бугундожын мусуан хундини.
⁶ Бугундожынди куянсы хэ минди мэфу,
 шыщинжынди куян жүо минни.
⁷ Бугундожын дан дедо, та зу мэюдёни,
 гундожынди фонзы занчүни.
⁸ Ю эргилиди хуа тэ жынни,
 ха сылён сон жынни.
⁹ Дижянди, ю йигэ хуэжиди жын,
 би гоноди, мэю йикуэр мэмади жын хощер.
¹⁰ Гундожын ба сынку ду тынни,
 кэсы бугундожынди щин ниндихын.
¹¹ Сый зэ дини шу кү, тади дүзы бони,
 сый нян кун вонщён, тасы гуазы.
¹² Бугундожын мусуан гэшы-гэёнди дэ сыдини,
 кэсы гундожынди гын фа яязыдини.
¹³ Дэжын зэ жяхуа литу жёхундёни,
 гундожын мянгуэ пэфанни.
¹⁴ Фэли хо хуади жын шу хо жуонжяни,
 тади гункү, зулян шонхо йиён, жуанхуэйлэни.
¹⁵ Хүдүжын ба гэжяди лү суандисы шыди,
 цунминжын тин жүйини.
¹⁶ Хүдүжын ба гэжяди чи вончү щяндини,
 линжын бу тин дэцэ тади хуа.
¹⁷ Шыщин-шыйи жынди хуасы гундо,
 жя гүвади хуа хундини.
¹⁸ Щянхуа, зулян до йиён, шон жынни,
 цунминжынди хуа ги гончённи.
¹⁹ Шыхуа фанчон шынхани,

жя хуа бу жүочон.

²⁰ Дэжынди щин литусы жя мусуан,
 нэ тэпинди щин литусы гощин.
²¹ Гундожын бу йү ха,
 бугундожын пындо хошо дэ сычиншонни.
²² Жү жянбудый жя хуа,
 кэсы ба шыщин-шыйи жын Та щихуан.
²³ Линжын цон гэжяди жышыдини,
 гуазы ба гэжяди хүдү вончү щяндини.
²⁴ Чинжин жынди шу фэгуандини,
 лан жынди шу шу зуйдини.
²⁵ Цоцин ня жын щиндини,
 хо хуа нуан жын щиндини.
²⁶ Гундожын ги гынчянди жын ба лү зыгини;
 сый гыншон бугундожын зу, та ми лүни.
²⁷ Ланганшу йүнзун бу шо ежи,
 чинжинди ба фуйү цэбый дыйшонни.
²⁸ Гундо лүфу линдо миншонни,
 дансы зэ ташон зу, ба вучон пынбужян.

13 Цунмин эрзы жешу дадади жёфэдини,
 цыщёжын тинбужян чёнба.
² Фэли хо хуади жын шу хо жуонжяни,
 фанпанжынму лян дэдү гуэ жызыдини.
³ Сый каншу гэжяди йүян, ба мин хүхани;
 сый ба шэту нёбучү, ба гэжя хэдёни.
⁴ Ланганшу вонщёндини, кэсы сыса дыйбушон,
 чинжинди вонщён дуэйү чындини.
⁵ Гундожын жянбудый хуон хуа,
 бугундожын сон гэжядини.
⁶ Гундо каншу нэщемудини, сыйди лүсы дуанди,
 бугундо ба ю гүнахарди жын да дуан лүшон
 лингуэчини.
⁷ Йигэр сыса мэю еба, жуондисы фухан*,
 ди эргэди цэбый дуэ еба, жуондисы чүнхан.
⁸ Лян цэбый нын ба жынди мин мэшонни,
 кэсы чүнхан тинбужян ха тади хуа.
⁹ Гундожынмуди сынхуэ, зулян жуэди лён йиён,
 кэсы бугундожынму зущён меди дынзан.
¹⁰ Да гоношон гуонсы ма жондини;
 натар дажя шонлёндини, нэтар ю цунминни.
¹¹ Мынмын дыйхади цэбый куэ зу ванни,
 йидяр йидяр шухади йүэщин дуэни.
¹² Мэ ванчынди зывонсы щинниди бин,
 ванчынди зывонсы ги минди фу.
¹³ Сый ба фэхади бу люшын, ба гэжяди мин хэни;
 сый зунли фынфу, дый шонхони.
¹⁴ Цунминжынди йифусы ги минди чүан,
 та да вучонди воншон каншудини.
¹⁵ Эргили ги щинхони,
 фанпанжынмуди лүфусы куннанди.
¹⁶ Линжын сылёнди ган сыдини,
 гуазы ба гэжяди хүдү зыдини.
¹⁷ Буходи сунщинжын йү хадини,
 кочүди сунщинжын ги гончённи.
¹⁸ Сый мэ зун жёфэ, та шу пинчүн дэ щюни;
 сый тинли пипин хуа, нэгэ жын дый тэнэни.

¹⁹ Ванчынди вонщён нуан жын щинни;
 до гуазышон дин нандисы ба дэ лёдө.
²⁰ Лян цунминжын щуан, тян цунминни;
 лян гуазы дажер, дуэбудэ дэ сьчин.
²¹ Ха гынди ган гўнахарди жын,
 гундожын дый хочўни.
²² Хо жынди цэбый ги эрнү дэ сунзы шынхани,
 ба ю гўнахарди цэбый гундожын дыйшонни.
²³ Чүнханди хо жуонжя чынли еба,
 кэсы бугундо ба та хэдэни.
²⁴ Сый щитын бянзы, та жянбудый тади эрзы;
 сый щинэ эрзы, йүнди сьхур чынфа тани.
²⁵ Гундожын чыкэли чыбодини,
 бугундожынди дўзыни кундини.
14 Цунмин нүжын гэ фонзыни,
 хўдў нүжын цый тани.
² Сый пащён Жў, тади лўфу дуандини;
 сый бу зунхў Та, тади лў щедини.
³ Хўдўжынди щянхуа зусы куэ тади бянзы,
 цунминжынди хуа каншу тадини.
⁴ Мэю жянню – цонфон кундини;
 юли да понюли, дый хо жуонжяни.
⁵ Жын гўва бу нын хун,
 жя гўвади чисый дусы жяди.
⁶ Цыщэжын зо цунминдини, кэсы зобужуэ;
 минбыйжын йүний дый жышыдини.
⁷ Да гуазы гынчян зан йўан,
 да тади куни дынбушон жышы хуа.
⁸ Линжынди цунмин ба гэжяди лўфу
 жыминбыйни;
 гуазыди хўдў зэ та чэхуонди щин литуни.
⁹ Хўдўжын дуйчў щи гўнахарди гўрбани щэдини,
 кэсы Жў щинэ шыщинжын.
¹⁰ Гуон жынди щин жы тади юцуни,
 ба тади гощин лян данлин жын фынбукэ.
¹¹ Бугундожынди фонзы тадэни,
 кэсы шыщинжынди жонфон фужўни.
¹² Юди лў канчи дуандини,
 кэсы линйир та зу линдо вучон гынчянли.
¹³ Ю йибян жэноди сьхур щин зу цухали,
 гощинлиди йиху кэ пэфанни.
¹⁴ Щинчон хади жын жочў тади лўфу дый хани,
 хожын жочў тади щинфа дый хони.
¹⁵ Бужянди жын ба са хуа ду щинфудини,
 линжын зу йибу ду сылэндени.
¹⁶ Цунминжын хэпа лян фонгў дэдини,
 кэсы гуазы нобондини, са ду бу хэпа.
¹⁷ Сыйди чи да – хў зўни;
 сый мусуан ха сы, ба та жянбудый.
¹⁸ Бужянди жынмуди минйўнсы хўдў,
 линжынди шонхосы жышы.
¹⁹ Дэжын зэ хожынди мянчян ди туни,
 бугундожын зэ гундожынди мын чянту е гуйни.
²⁰ Линжү ду щянтан чүн дуймынзыни,
 кэсы дуэйибанзы нэ фухан.
²¹ Сый жянбудый линжү, та ган гўнахардини,

кэсы сый цоцин чүнжын, та дуэму гощин!
²² Сый мусуан дэ, да жын лўшон мидэни;
 сый ган холи, ба щинван дэ жыншы зожуэни.
²³ Гункў фанчон ги жинвынни,
 кун хуа дуэли, гуонйин чүнни.
²⁴ Цунминжынди шонхосы тамуди цэбый,
 гуазыди миншыны тамуди хўдў.
²⁵ Жын гўва дажю жынди миндини,
 жя гўва чэхуондини.
²⁶ Пащён Жў – жысы кочўди бохў,
 Та зусы ни дэ ни хубыйди донпан.
²⁷ Пащён Жў – жысы ги минди чўан;
 та да вучонди воншон каншудини.
²⁸ Жисы хуоншонди шудиха жын дуэ,
 та ю миншынни;
 минжын дан мэюли, жыгэ хэ хуоншонни.
²⁹ Сыйди жыннэ да, тасы ю эрлинди;
 сыйди чи да, щян гэжяди хўдўдини.
³⁰ Щинни нанвын – шынзы хо;
 нянжэ дэ чы цў, зулян гўдў литуди нун йиён.
³¹ Сый япый чүнхан, та дыйзуй зоха тади Хўдани;
 кэсы сый цоцин ёнетеди, тэнэ Тадини.
³² Бугундожын ганхади ха сьчин зу до ташонни;
 гундожынди мэцуэ ба та да вучоншон каншухани.
³³ Цунмин зэ минбый щин литу фажонни,
 кэсы зэ гуазымуди жунжянни та ба гэжя щяндани.
³⁴ Гундосы минжынди вида миншын,
 кэсы гўнахар щюшы тамудини.
³⁵ Хуоншон щихуан ю эргилиди хуэжини;
 дуйчў сондый тади хуэжи тади чи шонлэдини.
15 Мяншан хуэйда дуэ чидини,
 шонцинди хуа жэ жын сын чини.
² Цунминжынди хуа щю жышыдини,
 да гуазымуди куни гуон чў бын хуадини.
³ Жў ба са ду канжяндини,
 ба дэди лян ходи ду динди вондини.
⁴ Чўанди хуасы ги минди фу,
 хуон хуа цый жынди жиншынни.
⁵ Хўдўжын канбуче фучинди жэфэ,
 кэсы сый зунли пипинли, нэгэ жын дый
 линфанни.
⁶ Гундожынди жяни цэбый дуэ,
 фугуй ги бугундожын бу ги хочў.
⁷ Цунминжынди хуа йин жышыдини,
 кэсы гуазыму жымужя мэ ганди.
⁸ Жў бу жешу бугундожынди гўрбани,
 шыщинжынди чито до Ташон ю щинэни.
⁹ Жў жянбудый бугундожынди лўфу;
 сый зо гундо, Та щихуан нэгэ жын.
¹⁰ Сый да дуан лўшон гуэгуэчи, шу дэ чынфани;
 сый жянбудый пипин – вучонни.
¹¹ Нэгэ дун-я дэ щёмеди вэр до Жўшон ду кэдини, –
 зу бу фэ жынди щинчонли.
¹² Цыщэжын бу нэ жысы пипин тадини,
 зэ цунминжын гынчян та е бу чи.
¹³ Щинни гоцин – лянмян е лён,

пэфанди щин дапә жиншынни.
 14 Минбый щин зо жышыдини,
 гуазыму чыдисы хўдў.
 15 Чүнханди мый йитян дусы куннан,
 гощинжынди мый йитянсы янщи.
 16 Ю йидяр цэбый дэ пашён Жў –
 жыгә би ю хошо цэбый дэ жанжан-папа гуә
 жызыди хоцер.
 17 Лян щинэ йидарни гощинди чы цэфу –
 жыгә би хынхынди чы жуон нюжуди хоцер.
 18 Чи дади жын бу ги нанвын,
 жыннэ дади жё жынму пиннанни.
 19 Ланганшуди лў жё цыязы жоннянли,
 щыщинжын зэ куан лўшон зудини.
 20 Цунмин эрзы жё фучин гощинни,
 гуазы сон мучиндини.
 21 Гуазыди гощинсы гэжяди шо,
 ю эрлинди жын дуандуар зудини.
 22 Мәю шонлөн – сычин бу чын,
 дансы чў жўйиди жын дуә – ду нын ганлө*.
 23 Дансы нын гишон хуэйда, дуәму гощин,
 дуәму хо, дансы хуа зэ вифыншон.
 24 Ю эргилиди зэ хуэминди лўшон вончян зудини,
 ли нэгә дун-я йүан.
 25 Жў ба гоно жынди фонзы цыйдәни,
 кәсы ба нүгуафуди диже Та каншухани.
 26 Жў жянбудый дэжынди мусуан,
 мяншан хуа до Ташон ганжин.
 27 Сый ба данлин жынди цэбый дёшон,
 ги гэжяди жящяни жо бляни;
 сый бу чычян, нэгә хуәни.
 28 Гундожын щинни сылөнди ё ги са хуэйдани,
 да бугундожынди куни чў ха хуадини.
 29 Жў ли бугундожын гынчян йүан,
 кәсы ба гундожынди чито Та тинжяндени.
 30 Ганжин канфа жё щин гощинни,
 хо щинвын ги шынти гончөндени.
 31 Сый зунли хойиди пипинли,
 та лян цунминжын зэ йидарнини.
 32 Сый бу зун жёфә, канбуче гэжя;
 зунли пипинди жын дый эргилини.
 33 Пашён Жў – зусы цунминди жёфә;
 мяншан пичи зэ миншын туни зудини.
16 Жынди щинни щён йижяндени,
 кәсы Жў ги хуэйдадини.
 2 Мый йигә суанди гэжяди лўфусы мәцуәди,
 кәсы Жў зыян тади щиндини.
 3 Ба ганди сычин ни ги Жў йитуәги,
 ниди вонщён зу ванчынни.
 4 Жў ба мый йигә дунщи ви тади вонщён зохали;
 бугундожын есы ги йү хади нэйтян зохади.
 5 Жў жянбудый йиче гоно жын;
 таму ба зуй дуәбудө.
 6 Щинван дэ жыншы жә цуәни,
 пашён Жў жә куннанни.
 7 Дансы Жў щихуан нагә жынди лўфу,

Та жё нэгә жынди дуйтў лян та е хони.
 8 Шо жинвын лян гундо –
 жыгә би дуә жинвын лян бугундоди хоцер.
 9 Жын гэжя жян лўдини,
 кәсы Жў ги тади жўәбу ги вынжундини.
 10 Шыхуа зэ хуоншонди кунини,
 зэ гэжя динхади зуйшон та бу нын цуә.
 11 Дуй чынпанзысы Жў динхади;
 бониди йиче гундо жуйзы дусы Та зўхади.
 12 Хуоншонму жянбудый бугундоди ганбан,
 йинцысы гундо жунчын хуонвидини.
 13 Хуоншонму нэ гундо йүан,
 таму щихуан нэгә жын, сый фә шыхуадини.
 14 Хуоншонди чи, зулян ё минди тянщян йиён,
 кәсы цунминжын ба та чүанфәгуәлэни.
 15 Хуоншонди лёнлөр канфа – жысы мин,
 тади щинэ, зулян чунйү йиён.
 16 Зан цунмин би зан жинзы хо;
 дый эрлин би дый йинзы хо.
 17 Шыщинжынмуди лў да дэ сышон фонгўдини;
 сый бу ми лў, ба мин каншухани.
 18 Шоншы вон щёме гынчян линдини,
 гоно жё жын нэбанзыдини.
 19 Лян чүнхан гуә дижян жызы –
 жыгә би лян гоно жынму фын чөнхади
 дунщи хоцер.
 20 Сый жочў эргили ган сычин, та луә хони;
 сый зывон Жў, та дуәму гощин!
 21 Сыйди щинсы цунминди,
 ба та жёди минбыйди;
 тади тян хуа ги жёщүәни.
 22 Эргилисы ги минди чүан,
 ги хўдўжын динха шуди зуйсы тади хўдў.
 23 Цунминжынди щин ги гэжяди ку ги эргилини,
 ги гэжяди хуа тян жёщүәни.
 24 Ван хуа лян фынми йиён,
 та нан жын щинни, ги шынзы ги гончөнни.
 25 Юди лў канчи дуандини,
 кәсы линйир зу линдо вучон гынчянли.
 26 Жисы зў хуәди жын нэ вәдини,
 та гэжя бу жё зыжи хуан.
 27 Бу жы сысади жын мусуан ха сычиндини,
 тади ку, зулян хуә йиён, жуәдини.
 28 Чәхуонди жын са жондини,
 щянхуаки жё пын-юму ликэни.
 29 Дэдўжын ба гынчянди жын чуәсуәдини,
 ба та вон бу хо лўшон сондини.
 30 Щемизы дыннәнди жын мусуан хундини;
 сый би зуйпизы, ган ха сыдини.
 31 Бый туфа – жысы жынди минлөн;
 жысы тади гундо лўфуди шукур.
 32 Бу сы чиди жын би ю личиди жын хо;
 сый ба гэжя нын дэчў,
 та би жан чынпуди личи да.
 33 Жынму жуа чирдини,
 кәсы ба йиче Жў нансуандини.

17 Нын чы йикуэр ган мэмэ дэ ю тэпин – жыгэ би жяни гуэ янши дэ нобонди хоцер.
 2 Ю эргилиди нү фэгуан тади жонгуйди мэнорди эрзыни,
 лян тади дищүнму фын йилэзы йиллюхади цэбыйни.
 3 Замужя ба йинзы зэ хуэлуни шодини,
 ба жинзы зэ лузыни ляндини,
 зу нэмужя Жў зыян жын щиндини.
 4 Ган дэди тин ха хуани,
 хуонлюр тин куйвонди хуани.
 5 Сый щёхуа чүнхан, та дэцэ тади Зуэзожядини;
 сый ви понжынди бэля гошиндини,
 Хўда яндин зуй тани.
 6 Ложынди шонхосы сунзы,
 эрзыди минлэнсы фучин.
 7 Мынту бу нын фэ да хуа,
 жүнзы бу нын фэ жя хуа.
 8 Чыхади чян, зулян бобый шыту йиён;
 жочў набонгэ жуан, ду нын дый хочў.
 9 Сый зо щинэдини, нэгэ ба шонцун вондэдини;
 жи чуди жын дю пын-юни.
 10 Ба минбыйжын чёнба йибян –
 жыгэ би ба гуазы куэ йибый бянзыди хоцер.
 11 Дэжын гуон вонщён зофандини,
 зу ви жыгэ ба булючинди тянщян ги та дафалэни.
 12 Ба дюдэ щүнвазыди йигэ щүн пынжян –
 жыгэ би ба гуазы шоди сыхур йўжянди хоцер.
 13 Сый дансы ги ганли ходи жын ганли ха –
 ха бу ли тади жя.
 14 Мажонди тур, лян ладэди фибэ йиён;
 жон хан мэ челэди сыхур, ни вонху тунйихар.
 15 Жў жянбудый лёнгэ сычин:
 фоншэ бугундожын,
 ги гундожын дин зуй.
 16 Гуазы быйкар хуа чяндини:
 замужя та нын ба цунмин мэшон,
 дансы мэю нозы?
 17 Пын-юди нэчинсы йинаварди;
 йигэ дищүн дан пэфан, данлинди ги та бонмонни.
 18 Бу сылэнди жын ба шу чынкэ,
 хуонмонди ви гынчянди жын пый конзыдини.
 19 Сый нэ ма жон, та е нэ гўнахар;
 вонче шынди дехалэни.
 20 Дўщин бу дый хо,
 хуон шэту жэ йү хани.
 21 Сый ба гуазы сын-ёнха – та пэфанни;
 канжян эрзыди шо, фучинди щинни бу гошин.
 22 Щинниди гошинсы дин ходи йүэ;
 нанвиди щин жэ шынзы гандэдини.
 23 Бугундожын туди чы чяндини,
 йинцысы та ба гундо зўфандини.
 24 Минбыйжынди лянмян дуйчў цунмин вондини,
 гуазыди нянжин зэ сыжў-бахани кандини.
 25 Гуа эрзысы дадади юцу,
 мамади кў.

26 Зуй гундожын хуэйжэсы ви гундо да жүнзы –
 жы дусы буходи сычин.
 27 Ю жышыди жын фэкэ хуали фонгўдини;
 ю эрлинди жын бу хуон, бу мон.
 28 Бу янчуанди хўдўжын е щён цунминжын,
 ба ку дан бичў, зущён минбыйжын.
 18 Дўлижын щён ган са гандини,
 е бу тин цунмин хуа.
 2 Гуазы бу нэ жяншы,
 кэсы нэ куа гэжяди йижян.
 3 Сондый зэ бугундожынди хуту зудини,
 дансы ба щю дюли, йиху зусы да лян.
 4 Жынди хуа, зулян шын фи йиён,
 цунмин зущён фичүанни тончўлэди фи.
 5 Ги бугундожын ги бонцу,
 ги гундожын бу пин гундо –
 жы ду бусы хо сычин.
 6 Гуазыди шэту ба жон дучелэни,
 тади зуй нэ дани.
 7 Гуазыди хуа хэ гэжяни,
 тади ку зусы тади минди вон.
 8 Ла щянхуа жынди хуа, зулян щён чыди йиён,
 зуандо жынди кэлон литуни.
 9 Лан гунзуэжын
 зулян цый фонзыди йиён.
 10 Жўди минзы зущён лошы лу;
 гундожын цондо литу ба та жуабучў.
 11 Фухан ба гэжяди фугуй суандисы чынчён,
 та щёндисы сыйду шыбужинлэ.
 12 Жын вонха делиди зычян щинни гонодини,
 мяншан пичи зэ миншын туни зудини.
 13 Ба хуа тинбуван ги хуэйда –
 жысы хўдў дэ щю.
 14 Жынди щинни дан ю жин, та ба бин нын
 жынжангуэлэ;
 кэсы заму банни, дансы жынди щин пэфандини?
 15 Минбыйди щин зан жышыдини,
 цунминжынди эрдүэ зо щүэвындини.
 16 Сунхади лицин ба лў сокэни,
 ба вон вида жынму гынчян зуди лўфу кэкэни.
 17 Сый ту йигэ вын гуансы,
 нэгэ жын суандисы гундоди,
 йичыр до нэгэ сыхур,
 жисы тади дуйту лэ, цакан та.
 18 Чир ба зынжён сычин банхачини,
 ба лёнгэ жин дади дуйту лакэни.
 19 Хэчиди дищүн, зулян дабудоди чынчён йиён,
 нобонсы гэмыншонди кузы.
 20 Жын чечў гэжяди йүян дый готянни,
 ба дўзы чыбодини,
 лян гэжяди хуа
 ги зыжи зын чыдидини.
 21 Мин дэ вучон зэ шэтушонни;
 сый щинэ та, ба тади готян нын чышон.
 22 Сый ба щифур зошонли, нэгэ ба хо зошонли
 зэмусы ба Жўди щихуан е дыйшонли.

23 Чүнжынди хуасы нэго,
кэсы фуханди хуасы гоно хуэйда.
24 Сыйди пын-ю дуэ, нэгэ йү хани,
кэсы юди пын-юди щинэ би дищүнмуди лошы.

19 Йигэ мәцуэвуди чүнхан
би йигэ чэхуонки дэ гуазы хошер.
2 Дансы мәю жышы – щинни бу хо;
хуонмонди жүэ та цуэни.
3 Ба жын тади шо вон ха лүшон дындени;
тади щин ги Жү хэ чидини.
4 Цэбый йин пын-юдини,
пинчүн ба пын-юму ликэдини.
5 Жя гүва ба зуй дуэбудё,
сый чэхуондини, та жүбуха.
6 Дуэйибанзы зэ дажын мянчян чинжэдини
зэмусы лян дуан лицинди жын дон пын-юдини.
7 Дищүнму ду жянбудый чүнхан,
пын-юму канжян та йүэщин дуэдини:
та монди щён фэ йижү хуани,
кэсы таму йигэ ду бу жянли!
8 Сый ги гэжя вонщён хо, нэгэ зо эргилидини;
сый каншу жяншы, нэгэ дый хочүдини.
9 Жя гүва ба зуй дуэбудё,
сый чэхуондини, нэгэ шэдэни.
10 Гуазы бу нын гуэ фужү жызы,
нү бу нын фэгуан гуанжынму.
11 Эргили бу жё жынди чи шонлэ,
минлэн ба цуэ ганбан фоншэдини.
12 Хуоншонди чи, зулян сызыди шын йиён,
хуоншонди щинэ зущён цошонди луфи.
13 Гуа эрзысы дадади зэчы,
нэ жонжонди щифузысы бужүди йүдянзы.
14 Фонзы дэ цэбыйсы да нён-лозыму гынчян
дыйхади,
ю эргилиди щифузысы Жү цымингиди.
15 Ландый жё жын дюдунни,
ланганшу жё нэ вэни.
16 Зун фынфуди ба гэжяди мин каншухани,
сый бу сылэн гэжяди лүфу – вандэни.
17 Сый ги чүнхан сандини – нэгэ ги Жү жедини;
Жү ги та йидун хуангини.
18 Хан мә цыди сыхур, зыжэ эрзы,
канхо, ба тади мин бэ хэдэли.
19 Цүлүжын шу зуйни,
дансы ги та йисун – йүэщин нанли.
20 Тин жүйи, зун жёфэ,
сыхур доли зу чынха цунминдини.
21 Жынди щинни хошо вонщён,
кэсы Жү нансуанхади нэгэ цэ чынни.
22 Жын вонщёнди жё щин ванни;
чүнхан би чэхуонжын гуйжун.
23 Сый пащён Жү, та ю минни;
сый зунли Тали, пиннан фижэни,
та е йүбудо дэ сычиншон.
24 Ланганшу ба шу фондо чыди литу,
кэсы набудо зуй гынчян.

25 Дансы ба цыщёжын зуйли –
бужянди жынму е дый линфанни;
дансы ба минбыйжын пипинли –
та дун жышыни.
26 Сый ги фучин ган ха, сый жүй мучин –
жымужяди эрзы йү щюшы дэ сондыйни.
27 Эрзы! Дансы ни бу зун жёфэ,
да жышыди хуашон дуэдэни.
28 Бу жы сысади гүва жочү гундо щэдини,
ха – жысы бугундожынди чыхэ.
29 Цыщёжын дуэбудё зуй,
гуазыди жибый дуэбудё да.

20 Хунжю жё жын цыщёни,
быйжю жё та нобонни;
таму ба сый лёдо, нэгэ жын мәю нозы.
2 Хуоншонди чи, зулян сызыди шын йиён;
дыйзуй та – шонцун гэжяди мин.
3 Ги нэгэ ги тэнэдини, сый ли мажон занди йүан,
кэсы йиче хүдүжын вон нэтар подини.
4 Тян лынди сыхур
ланганжын бу ли ди,
зу жымужя шу жуонжяди сыхур,
та са ду шубушон.
5 Щин литуди жүйи, зулян шынфи йиён,
кэсы ю эрлинди жын ба фи нын да шынчүр ёшон.
6 Дуэйибанзы жын ханди фэсы, тамусы щин
ванди,
кэсы ба кочүди жын нын зохама?
7 Гундожын мәцуэвуди хуэдини,
тади хубый гощинни.
8 Хуоншон зуэха динкэ зуйли –
тади нянмянчян сыса дэ ду мәюли.
9 Сый нын фэ: «Вэди щинни мәю дуанбян,
вэ ба гүнахар ду щи быйли?»
10 Цуэ чын дэ цуэ жүйзы –
жы дусы Жү жянбудыйди сычин.
11 Ба жын да суйди сыхур жочү та ганхади сыюр
кандини:
тади ганбан ганжин дэ дуйдинима.
12 Тинди эрдуэ, канди нян –
дусы Жү зохади.
13 Нэ фижэ – шу чүнни;
йинян бу би – дүзы чыбони.
14 «Сыбудыйди хуэ!» – мэмэжын фэдини,
вончян зули йидяр кэ куадини.
15 Шышон ю жинзыни, ю бошыни,
кэсы дин гуйжундисы ю жышыди куян.
16 Сый ви понжын пыйли конзыли,
ба гэжяди йишон зүчын динчянни,
зу жымужя ви понжын
ба гэжяди йишон пыйшонни.
17 Тухади мэмэ щён,
кэсы йиху зэ зуйни бянчын сазыни.
18 Вонщён да жүйишон жүнчындини:
дакэ жонли ё тин йижянни.
19 Сый фэ щянхуа, нэгэ ба бими е фэчүлэни,

жыгәди йинцышон лян хуатунзы бә дажер.
²⁰ Сый жу нён-лозы –
тади дынзан зэ дин хичүр сьдәни.
²¹ Хыншы чёнхади йилэзы йилюхади цэбый
бу нын жуанчын бэрәкәти.
²² Бә фә: «Ви дэ вә бо чуни!»
Зывон Жў – Та ба ни жүхани.
²³ Жў жянбудый хун жынди жүйзы,
цуә чын есыгә бу хо сьчин.
²⁴ Жў ги жынму зьдини, замужя ё зуни,
кәсы жә жынму замужя ба гәжяди лўфу дунни?
²⁵ Хуонхуон-монмон ги Хўда дўхади жу,
йиху сьлән гихади вардә –
жысы ги жын шәлүхади вон.
²⁶ Цунмин хуоншон ба бугундожын фьнкәни,
зулян ба мыйзы да пипизышон фьнкәди йиён,
ба гәжяди чи ги таму сьнгини,
зущён лян ня мыйзыди гунзы ба таму
зади йиён.
²⁷ Жьнди жиншын дә лёнщин –
жысы Жўди дынзан,
та ба жынди кәлон жүгүәчидини.
²⁸ Щинван дә жыншы каншу хуоншондини;
лянь щинван та жунчын тади хуонвидини.
²⁹ Щёхуәрмуди минлән зә тамуди личишонни,
бый туфасы ложьнди миншын.
³⁰ Шон дә шонку дажә жынди дәдини,
дахади шон гәбянь жын кәлондини.
21 Хуоншонди щин зә Жўди шунини,
щён ба та, зущён хәдониди фи йиён,
жәдо набонгә, зу жәдо нәбонгәни.
² Жын канчи гәжяди йиче лўфу дуандини,
кәсы Жў зьянь жынди щиндини.
³ Ган жынди дә ган гундоди жын
до Жўшон би жү гўрбаниди хо.
⁴ Гоноди каншу дә шоншыди щин зущён
бугундожынмуди дынзан –
жы дусы гўнахар.
⁵ Чинжинжынди вонщён ба та вон фужү гынчянь
линдини,
хуонлуан вон пинчүн гынчянь ліндини.
⁶ Сый хунди фали цәли –
жысы бужяньмярди чи,
та чо вучон гынчянь фидини.
⁷ Бугундожынму ганхади дәдў сьчин ба таму гәжя
хәдини,
йинцысы таму мәщин ган гундо.
⁸ Ган гўнахар жынди лўфу ванван-ниннинди,
ганжинжынди ганбансы шыди.
⁹ Жўдо фондинзыди бяньбярьшон –
жыгә би лян нә жонжонди щифузы жўдо йидарни
хощер.
¹⁰ Бугундожын панвон дәдини,
ба гынчянди жын е бу щитын.
¹¹ Дан зуйли цыщөжынли –
бужянди жынму е дыйщезы цунминни;

дан ба цунминжын жәйихар, тади жышы йүә голи.
¹² Гундожын дуйчў бугундожынди фонзы кандини,
жә йү ха сьчинни.
¹³ Сый дансы ба чүнжынди ханшын тинжянди
йиху ба эрдуә вучў,
ю йитянь та гәжя жымужя ханни,
кәсы сый ду ги та бу дашын.
¹⁴ Туту-мәмә сунхади лищин ба чи няхачини,
туди гихади чянь ба шо чи дәчеләни.
¹⁵ Жунчынди гундо жә гундожын гощинни,
жә ганха ха сьчинди жын хәпани.
¹⁶ Сый да эргилиди лўфушон гүгүәчили,
та лян нәгә дун-яшонди вонжынму додо
йидарнини.
¹⁷ Сый щинә жәно, та чүндәни,
сьй щинә жү дә гуй щён-ю – нәгә бу фа цә.
¹⁸ Бугундожын дә фанпанжын ги гундожын дә
шыщинжын мусуан са ха еба,
ба нәгә таму гәжя йүни.
¹⁹ Жўдо савәни –
жыгә би лян нә жонжонди дә ю чиди щифузы
гүә жызыди хощер.
²⁰ Гуй дунщи дә ю шындө цунминжынди жянини,
гуазы ба йиче ду чьдәни.
²¹ Сый вон гундо дә щинван гынчянь шыкан,
та ба хуәмин, гундо дә миншын зожуәни.
²² Йигә цунминжын ба батырди чынпу нын
жаншон,
ба таму зывонди чынчён нын цьйдә.
²³ Сый ба шәту дә зуй нә жиндини,
ба гәжя да пәфаншон каншухани.
²⁴ Гоноди дә жындади жын –
тади минзысы цыщөди, ба тади гоно гўбучў.
²⁵ Ланганшуди вонщён хә гәжяди минни,
йинцысы тади шу мәщин зў хуә,
²⁶ йитянь туй йитянди та да гәжяди вонщёншон
гўнундини,
кәсы гундожын бу щитынди сандини.
²⁷ Бугундожын жүхади гўрбанисы кәву-сынзади,
лянь ха щин жүхади йүәщин хади.
²⁸ Жя гўва шәдәни,
кәсы сый люшын тиндини,
та йинавар фә хуани.
²⁹ Бугундожын ба гәжя зўди лелерди,
кәсы шыщинжын дуандуар зуди гәжяди лў.
³⁰ Жьнди цунмин, эрлин дә жўйи –
до Жўшон са ду бу жы.
³¹ Ги дажонди нәйитянь шәлү мадини,
кәсы ба дыйшын Жў гидини.
22 Хо миншын би цэбый хо,
жынди тәнә би жин-йин хо.
² Фухан дә чүнхан йижя щён йижяни,
йинцысы Жў ба таму лёнгәр ду зохали.
³ Линжын канжянь ха дуәдәни,
бужянди жын дуандуар йиншон чи,
зу шу зуйни.

4 Дансы гуэфон, пащён Жў – дый фугуй, миншын дэ хуэминни.
 5 Хуонлюрди лўшон дусы цыязы дэ вон, сый каншу миндини, вон нэтар бу чи.
 6 Дансы ба вава линдо жын лўшон – ган ло та ду бу нын жэгүэчи.
 7 Фухан гуан чүнхандини, гэжонжын ги жели чянди жын дон хуэжани.
 8 Сый са бугундо, та шу хани, тади дэдү чүанли е бужяни.
 9 Нэгэ щинчон ходи жын дый бэрэкэтини, сый лян чүнхан фын мэмэдини.
 10 Ба цыщэжын дан дуандэ, жён пичи е зудёни, ма дэ жон тынхани.
 11 Сый нэ ганжин щин, йүян хотин, хуоншон чынха тади ляншуни.
 12 Жў каншу жышыдини, ба фанпанди хуа Та туйфандэдини.
 13 Ланганшу фэдини: «Сызы зэ вэтуни! Дансы йи чу мын – та ба вэ нёсыни!»
 14 Понжын щифузыди зуй – жысы санкын, ба сый Жў жудэ,
 нэгэ зу дедо нэгэ санкын литуни.
 15 Дансы вавади ту литусы хўдү – ба та лян жёфэди тэзы нын куэдэ.
 16 Ви зыжиди хочү япый чүнхан, ги фухан ги лищин – дусы шэбын.

Саншыгэ чёхуа

17 Ба эрдүэ фон хо, ба цунминжынди хуа тин, ба вэди жышы зун:
 18 гого-щинщинди ба жыще хуа зэ щинни каншуха,
 жё таму фанчон зэ ниди ку бяччан;
 19 йинцысы вэ жиргэ ги ни ба жыще хуа фэгили, жё ни зывон Жўни.
 20 Вэ ги ни щели саншыгэ чёхуа, зэ нэтар ни ба шонлён дэ жышы зожуэни,
 21 жё ни ба жын хуа шүэхуэй, ги зыжиди тузыму нын ба жыншы хуэйда гиги.
 22 Бэ дёчён чүнхан, йинцысы таму мэю сыса, ба нежон жын зэ гэмын гынчян вын гуансыди сыхур бэ зотали,
 23 йинцысы Жў ба тамуди нэго тинжяни, ви тамуди нанви ё ниди минни.
 24 Лян чихынхынди бэ дон пын-ю, лян чидади жын бэ дажер,
 25 були гыншон тамуди лўфу зуни, ги гэжя ба вон щяхани.
 26 Бэ пый конзы, ви понжын гэхэди жон бэ дон божын;
 27 дансы мэю чян хуан жон, ба ниди чуон ду нашонни!
 28 Бэ чён понжынди дили †,

ба ата-баба зочян динхади диже бэ нуэ.
 29 Ни ба жымужя шуйи годи жын жянгуэмэ? Та ги хуоншонму зў хуэдини,
 бусы ги жянданжынму.
 23 Дансы зуэдо дажынди жуэзы гынчян – хохорди кан, ниди мянчян ю сани;
 2 ба дозы зыдо ниди сонхўнянзышон, дансы ни лыннян чыкэ чыдили.
 3 Канжян тади щэнтян чыди бэ гошин – жысы хун жынди чыди.
 4 Бэ шыкан нян цэбыйли, ни ю эрлинни, ни жыдони, жысы занхани;
 5 гуонсы дуйчў цэбый йикан, та кэжя бу жянли: ги гэжя ба хи йинди бонзы наншонли, вон тяншон фидёли.
 6 Сыйди нянжин хундини, лян нэгэ жын бэ чы,
 дуйчў тади щэнтян чыди е бэ гошин;
 7 йинцысы жымужя жынди сылён замужяди, та есы нэмужяди.
 Та ги ни фэсы: «Чы, хэ!», кэсы тади щин лян ни мэ зэ йидарни;
 8 янхачиди нэ йикуэр ни ё тўчўлэни, быйкар фэ хо хуани.
 9 Ги гуазы са ду бэ фэ – дуйчў ю эргилиди хуа та гуон цыщэни.
 10 Бэ нуэ зочян динхади ло диже, вон етимуди дини бэ шыкан;
 11 йинцысы тамуди Хўшанжяди лилён да, Та зу лян ни вын тамуди гуансыни.
 12 Ба ниди щин дуйчў жёфэ жуангуэчи, ба жышыди хуа люшынди тин.
 13 Ба вава яндин ё чынфани, дансы лян тэзы ба та куэли – бу нын вандэ;
 14 ни лян тэзы ба та куэли, да нэгэ дун-яшон дажюхани.
 15 Вэди эрзы, дансы ниди щинни ю эргили, вэди щин е гошин,
 16 дансы ни фэ шыхуа, вэди кэлон литу йүэ гошинни.
 17 Жё ниди щин бэ нянхун ган гўнахарди жынму, жё ни йинавар пащён Жў,
 18 йинцысы вонхуди сыхур дони зэмусы ниди зывон е шэбудэ.
 19 Вэди эрзы, ни тин зэмусы дый цунмин, ба ниди щинчон линдо жын лўшон.
 20 Сый бутын хэ жүдини дэ лыннянди чы жудини, лян нэ йиче бэ дажер,
 21 йинцысы жүгуанзы дэ лыннянгуи йиху зу чүндёни,
 кэфи ба лансуэсуэ йишон ги ни чуаншонни.
 22 Тин ниди фучин, сый ги ни ба мин гигили; дансы ниди мучин лоли, бэ щянтан та.
 23 Дый жынышы, ба цунмин, жёфэ дэ эрлин бэ дюдёли.
 24 Гундожынди фучин гошиндини;

сый ги цунмин эрзы гили минли,
тади гошин бу ван.
25 Жё ниди нён-лозы гошин,
жё ниди фучин дэ мучин гого-цинщинди!
26 Вэди эрзы! Ба ниди щин жочу вэ жуангуэлэ,
жё ниди нянжин дуйчу вэди лүфу кан.
27 Хўлонди нүжын лян шын кын йиён,
чўли мынди нүжынсы зый фижин,
28 та, зулян дёчёнжынму йиён, зэ санкынни дынди,
жё фанпанжын вон дуэни йиндини.
29 Сый чў чи дэ шынхуандини?
Сый мажон, го жуондини?
Сый мэю цуэди дыйли шонли?
Сыйди нянжин литу ю вуни?
30 Зу нэ йиче,
сый зысы зуэди хэ жүодини,
сый лэ зо щёнлө жүодини.
31 Ни дуйчу жү бэ кан,
замужя та хундини,
замужя зэ ван литу фалёндини,
заму йүнийүр тондо сонзы литудини.
32 Линйир та, зулян чончун йиён, нёни,
лян дў шэ йиён, динни;
33 нэхур ни дуйчу понжынди щифузы канни,
ниди щин мусуан жя сыни;
34 ни зущёнсы зэ дахэ жүнжянниди чуаншон
тондини,
зэ тади го ганзышон фиди йиён.
35 Ни фэни:
«Ба вэ дали, кэсы вэ е мэ тын,
коли – вэ мэ жүэлэ;
фи гуди йиху кэ зо жүони».

24 Дуйчу ган ха сыди жын бэ нянхун,
бэ шыканди чынха таму литуди йигэ,
2 йинцысы тамуди щин литусы дэдү мусуан,
тамуди ку дыйдо ги сый шэлү ха сычиндини.
3 Цунмин щюгэ фонзыдини,
лян жяншы та жинчын,
4 жышы ба тади фонжян
на фужүди дэ та вонщёнди цэбый жуонмандини.
5 Сыйсы цунминди, нэгэди личи да,
сый ю жышы, нэгэ нын.
6 Дакэ жонли тин йижян:
дыйшын зэ нэтарни, натар шонлөнди жын дуэ.
7 Хўдўжын ба цунмин дыйбушон,
зэ дажяди мянчян та ба зуй ду жонбукэ.
8 Сый мусуан дэ сычин,
ба нэгэ жёчын хў ганди жындини.
9 Гуазыди йижянсы гўнахар;
жынму жянбудый цыщёжын.
10 Дансы пэфанди нэйтян ни чынха мэю харлиди,
ниди личисы сыбудыйди.
11 Ба сый щён дасыни, ба тамуди мин жүоха!
Ба сый щён зэдөни, ги таму бонмон!
12 Ни дан фэ:
«Вэму ба жыгэ мэ жыдо»,

нандый зыян щинди Хўда бу дунма?
Нандый каншу ниди минди Хўда ба са ду бу
жыдома?
Нандый Та ги мый йигэ жын жочу тади ганбан
бу ги шонхома? Хуэйжэсы бу дин зуйма?
13 Вэди эрзы, ба фынми чы, йинцысы та хо
зэмусы ми до ниди сонзышон тян.
14 Цунмин до ниди щиншон е зусы жымужяди;
ни дан ба та зожуэли –
ни ю вончян чиди вонщённи,
ниди зывон е бу нын шэдө.
15 Бугундожын зэ гундожынди фонзы гынчян бэ зў
санкын,
ба тади жя бэ далансандө;
16 дансы гундожын дедо чи бян – та хан нын челэ,
бугундожын да банзы – зу йү ха сычинни!
17 Ниди дуйтү дедоли – бэ гошин,
бандоли – жё ниди щин бэ щихуан,
18 були Жў канжян, ба жыгэ суанчын дэ сычинни
зэмусы ба гэжяди чи да ниди дуйтушон дуэдөни.
19 Дуйчу дэжын бэ жүэчи,
дуйчу бугундожын бэ нянхун,
20 йинцысы дэжын мэю зывон,
бугундожынди дынзан е сыдөни.
21 Вэди эрзы, пащён Жў зэмусы хэпа хуоншон,
лян фанпан бэ дажер,
22 йинцысы да тамушон мынмынди йү бэляни:
гэжя е бу жыдо йү са бэляни.
23 Жысы данлин цунминжынмуди хуа.
Вын гуансыди сыхур кан жынмуди лянмян –
жы бусы хо сычин;
24 сый ги бугундожын фэ:
«Нисы гундоди»,
жынму жү тани, минзў е бу жын та.
25 Кэсы сый чынфа зуйжындини,
нэ йиче жын пиннанни,
таму дый хо бэрэкэтини.
26 Жыншы хуэйда
зущён зуйди щинтын йиён.
27 Щян ба йүанзы зў хо,
йиху ба тандо шэлү бянйи,
вонху цэ гэ фонзы.
28 Быйкар дуйчу гынчянди жын бэ дон гўва,
жё ниди ку бэ чэхуонли.
29 Бэ фэли:
«Та ги вэ замужя ганли,
зу нэмужя вэ ги та е ганни,
йи бо йи хуан!»
30 Йибян вэ да ланганшуди тандо
дэ вуэргили жонгуйди путойүанзы гынчян
гуэли,
31 жысыма: мангэчүр дусы цыязы,
ба йиман жё ецо жоннянли, шыту чён е дедоли.
32 Вэ сыщёнди канлиха,
ба жыгэ канжян зу дыйлищер жёфэ:
33 зэ фийихар, дю йигэ дун,

зэ цо шу зуэйихар,
³⁴ чүннан, лян мәшәди цохуазы йиён,
 до ни гынчяни,
 пинчүн, лян дөчөнжын йиён, ләни.

Сультманэди данлин цунмин хуа

25 Жысы Сультманэди данлин цунмин хуа,
 ба жыще цунмин хуа Яхүтиди хуоншон
 Езекияди жынму шухади.
² Хүдади гуонлөн цон Зыжиди бимидини;
 хуоншонди гуонлөн – янжю жыще бими.
³ Тян го, ди шын,
 ба хуоншонди щинчон бу нын дун.
⁴ Дансы ба йинзы литуди зон дунци жяндө,
 жәнжын зү йигә ванни;
⁵ ба бугундожын да хуоншон гынчян жуйдө,
 хуоншонди вифын зу ю гундони.
⁶ Зә хуоншон гынчян бә жода,
 лян вида жынму йидарни бә зан.
⁷ Дансы ги ни фә:
 «Вон гони шон!», –
 жыгә би ба ни зә дажынму мянчян сондый хощер.
 Дансы лян гәжәди нянжин жянли,
⁸ монмонди ги фагуан бә сунли,
 йинцы ни жыбудо, йиху заму ганни,
 жисы ни гынчянди жын сонкә нили?
⁹ Лян гынчянди жынму гуон ви гәжәди сычин вын
 гуансы;
 ба понжынди бими бә фәчүлэ,
¹⁰ дан фәли – ба ни гәжя кә сонни
 зэмусы ба ха миншын дуәбудө.
¹¹ Сыхуршон фәхади хуа,
 зуцән йин панзышонди жин гуэзы йиён.
¹² Цунминжынди пипин хуа до лин эрдуэшон
 зулян жин эржуйзы дэ хуон жин бәшы йиён.
¹³ Кочүди сунцинжын до тади жонгуйшон,
 зулян жә сыхур шу жуонжяди лән чи йиён,
 та ги тади жўжын зан жиндини.
¹⁴ Сый лян кунхуа цү лициндини,
 нәгә зуцән бу ги йүди фын дэ йүнцә.
¹⁵ Жыннә ба тузы чүангуәлэни,
 ван хуа ба жән пичиди жын фәдони.
¹⁶ Ба фынми зожуәли – чыбо,
 кәсы тә бә чыгуәхуәли, були ни фачони;
¹⁷ зә линжү гынчян чинчир бә чили,
 йинцысы та нын янфандө зэмусы хын нини.
¹⁸ Жя гүва до гынчянди жыншон зуцән бон,
 до дэ тә жянди жян йиён.
¹⁹ Пәфанди нэйитян да фанпанжын гынчян сыса
 дыйбушон,
 жы зулян да чун я дэ чүә туй дыйбушон сысади
 йиён.
²⁰ Ги пәфанди жын чон чүзы,
 зуцән тянчи лынди сыхур туә йишон,
 зуцән ба цү додо шон готуди йиён.

²¹ Дансы ниди дуйту нэ вәдини – ги та гищер мәмә,
 дансы конли – гищер фи:
²² жымужя ни зуцәнсы ба хуә зә тади тушон
 дянжуәдини,
 та щюни, Жў зу ги ни ги шонхони.
²³ Быйфонди фын дэлә йүдини,
 фә щянхуади шәту –
 жысы хэхын канди нянжин.
²⁴ Жўдо фондинзыди бянбяршон –
 жыгә би лян нә жонжонди щифузы жўдо
 йидарни хощер.
²⁵ Да йүан лўшон ләди хо щинвын,
 зуцән ги шу конди жын гихади ләнфи йиён.
²⁶ Да лынжанди гундожын зә бугундожын мянчян
 зуцән дунзонди фичүан дэ зондөди фику йиён.
²⁷ Шыкан дый миншын –
 жы зуцән ба фынми чыгуәхуәди йиён.
²⁸ Ба гәжя дэбучүди жын
 зуцән мәю чәнди лансандөди чын йиён.
26 Зуцән щятянди щүә, зулян шу жуонжя
 сыхурди йү йиён,
 гуазы луәбушон хо миншын.
² Замужя чөчөр бонзы шанкә фидөни,
 янжир е фидөни –
 зу жымужя ба сый быйкар жу,
 жыгә жу е бу чын.
³ Бянзы куә ма, жөзы лый лү,
 тэзы да гуазыди жибый.
⁴ Ги гуазы бә ги хўдў хуэйда,
 бә жө гәжя е чынха нәмужядили.
⁵ Ги гуазы ги гуа хуэйда,
 жө та ба гәжя бә суан цунминдили.
⁶ Сый ба гәжяди сычин ги гуазы нандундини,
 нәгә жын ба гәжя хәдини зэмусы та йүдо
 дэдўшонни.
⁷ Гуазымуди куниди цунмин хуа,
 зуцән чүэзыди бувынжунди туй йиён.
⁸ Куажән гуазы –
 жы зуцән ба шыту бондо шынзышон.
⁹ Гуазыди куни фә цунмин хуа,
 зуцән зуйгуй жуа цыязыди йиён.
¹⁰ Сый ги гәжяди гунзуэшон гў гуазы дэ зуйгуй,
 нәгә жын шы жяндини,
 ба йиче жын шондини.
¹¹ Зуцән гу вон гәжя тўхади чыди гынчян ләди
 йиён,
 зу жымужя гуазы чунфу гәжяди шодини.
¹² Ба нәмужяди жын жянлимә, сый ба гәжя
 суандисы цунминжын?
 Да гуазышон дыйди пянйи хан дуәщер.
¹³ Ланганшу фәдини:
 «Сызы зә лўшонни!
 Есын зә хонзыни подини!»
¹⁴ Замужя жәтешонди мын жуандини,
 зу нәмужя ланганшу зә бивә литу гундини.
¹⁵ Ланганшу ба шу фондо чыди литу,

хан мө надо ку гынчянди – кәжя фадёли.
¹⁶ Ланганшу ба гэжя суанди
 лян би чигә ю эргили фәхуади жын цунмин.
¹⁷ Гуә лүди сыхур понжын мажоншон
 зуанган –
 жыгә зуцән ба гу да эрдуәшон дынди йиён.
¹⁸ Сый ба гынчянди жынму хунли зэмусы фә:
 «Вә фали щёли!»,
 та зулян фындёди жын шы хэминди хуәжян йиён.
²⁰ Цэхуә ванли – хуә сыли,
 мәю щянхуакили – жон е бу мали.
²¹ Мый танзы ги жәни, цэхуә ги хуәни,
 щянхуакиди хуа жё нобонни;
²² щянхуакиди хуа, лян тянщи йиён,
 зуандо жын кәлон литуни.
²³ Дэ щин, ван шәту,
 зулян йинзы щюхади нипын йиён.
²⁴ Дуйтуди хуа чё,
 кәсы щинни мусуанди
 щён хун;
²⁵ тади хуа ван еба – бә щин,
 тади щинни ю чи ёнзы кәву-сынзади йижянди;
²⁶ тади хуон хуа литу цонди хэхын,
 кәсы зә жын мянчян ба тади ха сы щянчүлэни.
²⁷ Сый ва кын, гэжя зу дедо литуни;
 сый гун шыту, гэжя зу дедо жыгә шыту дихани.
²⁸ Чэхуонки жянбудый гэжяди дуйтү,
 хуон ян ги щёмешон шәлүдини.
27 Бә куа минтянли,
 ни бу жыдо, та ба са налэни.
² Жё понжын куа ни, гэжя бә куа;
 бә жё ниди, жё понжынди шәту куа.
³ Шыту жун, сазы е бу чин,
 кәсы хүдүжынди шочичир хан жун.
⁴ Чисы дэдүди, ба чихынхын дэбучү,
 кәсы зә нянхунди мянчян сый нын занчү?
⁵ Дада-ён-ёнди пипин
 би манцонди щинэ хоцер.
⁶ Щинэ ниди жын шыцин-шыйиди пипиндини,
 жянбудый ниди жын хунди щихандини.
⁷ Сый чыболи, ба фынми е канбуче,
 нэ вәди ба күди, зуцән тянди йиён, чыдини.
⁸ Ба чин дифон лөхади жын,
 зулян чүли вәди чөр йиён.
⁹ Щён-ю дэ цуан ви жё щин гоциндени,
 пын-юди щиндиниди жүйи есы жымужяди.
¹⁰ Ба гэжяди пын-юму бә вондөли,
 ба фучинди пын-юму е бә вондөли,
 йүли бәляли зә чинчинму гынчян бә чи:
 йүан чин бу де дуй мын.
¹¹ Эрзы, чынха ю эргилиди,
 куан вәди щин,
 ги пипин вәди жын вә зу ю фәди хуали.
¹² Линжын канжян ха сы дуәдөни,
 бужянди жынму дуандуар йиншон чи,
 зу шу зуйни.

¹³ Сый ви понжын пыйли конзыли,
 ба гэжяди йишон щүчын динчянди,
 зу жымужя ви понжын ба гэжяди йишон
 пыйшонни.
¹⁴ Чинба ганзо ги линжү дашын панвон хо, –
 жы зулян жу тади йиён.
¹⁵ Тянчи йинли – щя йүни,
 нэ жонжонди щифузы есы жымужяди;
¹⁶ чүан та, зулян дон фынди йиён,
 хуэйжәсы зуцән шужон литу жи ю.
¹⁷ Те мө те – та чынха жяндени,
 ба пын-юму данлинди жын зыяндени.
¹⁸ Сый жокан инжирфу, йиху чы тади готянди;
 сый каншу гэжяди жүйжын, дый тәнэни.
¹⁹ Замужя ба лянди йинйинзы зә фи литу нын
 канжян,
 зу нэмужя ба жынди щин зә данлин жынди щинни
 е нын дун.
²⁰ Нэгә дун-я дэ вучон мө дизы,
 зу жымужя жынди нянжин жишыдихын.
²¹ Замужя йинзы дэ жинзы зә хуәлу литу ляндини,
 зу нэмужя куа жынди хуа ба жын зыянди.
²² Дансы ба хүдүжын зә жөнвөзы литу лян мыйзы
 йидарни за,
 ба хүдү да та литу забучүлэ.
²³ Ба гэжяди мый йигә ён ду ё жыдони,
 ба ёнчүн канхо;
²⁴ йинцысы фугуй йинавар шынбуха,
 ба хуоншонди гуанмо ги мый йибызы е гибушон.
²⁵ Жисы ба цо лачүчи – щин цо чүлэли,
 ба саншонди цо шушонли;
²⁶ нэхур ёнгозы ги ни ги йишонни,
 жүлүгәрсы ви тандо чүди жячян,
²⁷ жүлүди дуэйү нэзысы ниди дэ ни жящяди чыхә,
 жё ниди нүхуәжиму ба дүзы е чыбо.
28 Суйжан ба бугундожын сыйду мө дуанди еба,
 та подини;
 гундожынди данзы да, зулян сызы йиён.
² Жисы гуйни зофандени, фәгуанжынму дуә;
 гуонсы лян минбыйди дэ ю жышыди фәгуанжын
 гуйжя нын занчү.
³ Япый чүнханди линшужын, зулян да йү йиён,
 ба жунхади лёншы ладени.
⁴ Сый ба фалү вондөли, та куа бугундожынмудини;
 сый зун фалүдини, нэгә лян таму жынжандени.
⁵ Дэжынму бу дун гундо;
 зо Жүди жынму манчүан дунни.
⁶ Йигә мәцуәди чүнхан би йигә фухан,
 сыйди лүфу бу жын, хоцер.
⁷ Минбый жынди эрзы зун фалүни;
 сый лян лыннгангуйму дажер, сон фучиндини.
⁸ Сый ги жын же чян, йиху ё личян,
 зу жымужя зын чяндени;
 кәсы та ги нэгә жын зандини,
 сый до чүнханшон хо.
⁹ Сый бу щён тин фалүди хуа,

нэгэди чито есыгэ кэву-сынза.
¹⁰ Сый ба шыщинжын вон ха лўфушон хундини,
 гэжя зу дедо нэгэ вон литуни;
 кэсы мэцуэди жын ба хочў дыйшонни.
¹¹ Фухан ба гэжя суандисы цунминжын,
 кэсы минбыйди чүнхан ба та канчўлэни.
¹² Жисы гундожынму гощиндини –
 нэтар хунхуэдихын;
 жисы бугундожынму сяндадини –
 жынму ду цонхали.
¹³ Манцон гэжяди гўнахар – дынбушон хо;
 ба та дансы жынли, йиху зэ бу ганли –
 ба ни фоншэни.
¹⁴ Сый йинавар пашён Жў,
 та ю дуэму дади гощинни;
 кэсы щин нинди жын йў ха сыни.
¹⁵ Гуан чүнжынди бугундо хуоншон,
 зуцён худи сызы, хў поди щүн йиён.
¹⁶ Дансы хуоншон йўэ мэю эрлин,
 фичян шуди дуэ;
 кэсы нэгэ жынди жызы чонйўан,
 сый жянбудый хунцэ.
¹⁷ Сый ю фонха щеди зуйни,
 ганту вучон жё южуанчи,
 бэ жё сый ги та ги бонцу.
¹⁸ Сыйди лўсы мэцуэди, ба та нын жюха;
 сыйди лўфу бу дуан, мынмынди дедони.
¹⁹ Зэ дини шукўди дўзы бони,
 кун поди шу чүннанни.
²⁰ Шыщин-шыйиди жын дый хошо бэрэкэтини;
 сый шыкан зан цэбый, ба чынфа дуэбудэ.
²¹ Кан жынди лянмян – бусы хо сычин:
 ви йикуэр мэмэ юди жын ган гўнахарни.
²² Нянхунди жын хуонмонди зан цэбыйдини,
 кэсы бу жыдо: чүн жызы гынди та.
²³ Ви пипинди хуа ги ни доще,
 жыгэ би дэ гомозыди хоцшер.
²⁴ Сый дёчён фучин дэ мучин зэмусы фэ:
 «Жыгэшон мэю гўнахар», –
 та лян дёчёнжынму зэ йидарнини.
²⁵ Нянхунди жын чи жондини,
 щинфу Жўди дый хочўни.
²⁶ Сый гуон зывон гэжя, тасы гуазы;
 сый жочў цунминди лўфу зу, ба гэжя жюхани.
²⁷ Сый лян чүнхан фындини, бу жыдо чүн;
 сый зэ чүнхан мянчян ба нянжин бидини,
 ги гэжя тян жудини.
²⁸ Дансы бугундожын сяндали –
 жынму ду цонхали;
 таму шэдэли – гундожынму зу дуэхали.
29 Дансы сый ба пипинди хуа тинжянди йиху
 щин нинха,
 мынмынди шэдэни, та зэ зу бу нын хуэ.
² Гундожынму ю лилён – минжын щихуандини;
 бугундожын фэгуан – минжын шынхуандини.

³ Сый нэ цунмин,
 жё гэжяди фучин гощинни;
 сый лян хўлонди нўжын дажер –
 ба зынхади нондэли.
⁴ Гундоди хуоншон ба гуйжя вон жинчынни
 шудини,
 чы чянди ба та цыйдини.
⁵ Сый куажён пын-ю,
 ги тади жўэ диха пу вондини.
⁶ Гўнахарсы дэжынди вон,
 кэсы гундожын хунхуэдини дэ щихуандини.
⁷ Гундожын жыдони,
 замужя ги чүнхан бонмонди вын гуансыни;
 бугундожын ба жыгэ бу щён жы.
⁸ Хў ганди жынму зэ чынпу литу чуэсуэдини,
 цунминжынму чўнди жё чи щёни.
⁹ Дансы цунминжын лян хўдўжын вын гуансы,
 жэно дэ щёшыр бу тын зэмусы мэю нанвын.
¹⁰ Щүншу жянбудый мэцуэди жын,
 таму хэ шыщинжынмуди миндини.
¹¹ Гуазы мэю жыннэди йимяр, зысы сы чидини,
 цунминжын дынди жё чи щёдини.
¹² Дансы хуоншон тин жя хуа,
 тади гуанжынму дусы бугундоди.
¹³ Жыгэ ба чүнхан дэ япыйжя ляндини:
 таму нянжинди гуонлён дусы Жў гихади.
¹⁴ Дансы хуоншон жочў жыншы вын чүнханди
 гуансы,
 тади вифын йўнзун бу лансан.
¹⁵ Бянзы дэ пипин ги цунминдини,
 мэ тёёнхади вавасы мамади щюшы.
¹⁶ Натар бугундожынди жин да,
 нэтарди гўнахар е да,
 кэсы гундожын канжяндини,
 замужя бугундожынму дедини.
¹⁷ Зыжэ эрзы, ни зу фонщин тани,
 та жё ни гощинни.
¹⁸ Мэю Хўдади щянжи – жынму ба гэжя дэбучў,
 кэсы сый зунхў фалүдини, та дуэму гощин.
¹⁹ Лян хуа ба нў фэбуду,
 дансы дунли, жуонди бу минбый.
²⁰ Ба нэмужяди жын жянлимэ,
 сый мэсылёнди фэ хуадини?
 Да гуазышон дыйди пянйи хан дуэщер.
²¹ Дансы ба нў да суйди сыхур гуан,
 жыгэ хохор бу хачэр.
²² Чи дади жоди жё мажонни,
 пичи дади жын ган хошо гўнахарни.
²³ Гоножын ди туни,
 гуэфонжын дый миншынни.
²⁴ Сыйсы зыйди пын-ю, тасы гэжяди дуйтў;
 тинжяндини, замужя жу зыйдини,
 кэсы бу янчуан.
²⁵ Хэпа – жысы зэ жын мянчян щяхади вон,
 ба щинфу Хўдади жын та дубушон.

²⁶ Дуэйибанзы шыканди зэ хуоншон гынчян дый шчинэни,

кэсы гуон Жў ги жынму пин гундони.

²⁷ Гундожынму жянбудый бугундоди, бугундожынму жянбудый шышчинжынму.

Агурди хуа

30 Жысы массаитжын Иакейди эрзы Агур фэхади хуа.

Ба жыщезы хуа та ги Итиил, Итиил дэ Укал фэли:

² «Дуйдини, вэ би йиче жын ду мын,

вэ мэю жынди эрлин,

³ вэ ба цунмин мэ шүэха,

вэ мэ жыншы Шынди.

⁴ Сый шондо тяншон кэ халэли?

Сый ба фын зэ шужонни дэчўли?

Сый ба фи бодо йишон литули?

Сый ба дижеди бянке жунчынли?

Тади минзысы са?

Тади эрзыди минзысы са?

Ни дансы жыдоли, ги вэ фэги!

⁵ Хўдади мый йигэ хуа дусы ганжинди;

ги зывон Тади жын Тасы Донпан.

⁶ Ги Тади хуашон бэ тян дуэйўди хуа;

були Та пипин нисы чэхуонки.

⁷ Вэди Жў! Да ни гынчян вэ чито лёнгэ дуншидини;

вэ хан хуэди сыхур, ба вэди чито бэ туйдэли:

⁸ жё кун хуа дэ жя хуа да вэди кушон лийўан,

ги вэ бэ ги чўн дэ фу, ба вэ чыди мэмэ ги вэ лёнги;

⁹ жисы чыбо, жё вэ бэ тунхули, е бэ фэ:

„Жў – жысы сый?“

Хуэйжэсы жисы чўнли, бэ жё вэ тули,

е бэ дэцэ вэ Хўдади минзыли.

¹⁰ Жонгуйди мянчян бэ куй хуэжи, бэ жё та ба ни жудё,

були ни зу чынха ю зуйдини.

¹¹ Юди жын жума фучиндини,

ги мучин е бу панвон хо хуа.

¹² Юди жын ба гэжя суандисы ганжинди,

кэсы ба гэжяди гужя хан мэ щижин,

¹³ юди жын гоноди кандини,

ба канфа тэди гогорди,

¹⁴ юди жынди я, зулян жян йиён,

якуон зушён жян до;

таму зэ жын литу ба чўнхан чыдини,

ба ёнетеди да дун-яшон жидини.

¹⁵ Защеди чун ю лёнгэ нўрни:

„Налэ, налэ!“

Сангэ дунщи фанчон чыбубо,

ди сыгэ зун бу фэ:

„Гули!“:

¹⁶ жысы нэгэ дун-я,

бу нын сын-ён вавади дўзы,

ба фи хэбугуди димян зэмусы хуэян,

та йўнзун бу фэ: „Гули!“

¹⁷ Дансы нянжин цыщё кан фучиндини,

ба мучин бу суан сыса,

лова ба та зэ танни досыни,

хийин ба та чышонни.

¹⁸ Сангэ дунщи жё вэ бусўщиндини,

ба ди сыгэ вэ е бу дун:

¹⁹ тяншон хийинди лўфу,

шытушонди чончунди лўфу,

да хэни чуанди лўфу,

нанжын вон гўнён гынчян чиди лўфу.

²⁰ Хўлон нўжынди лўфусы жымугэ:

чыли, ба зуй йи ца фэдини:

„Йидяр ха сычин вэ ду мэ ган“.

²¹ Ви сангэ дунщи ди дундини,

ба ди сыгэ е данбучў:

²² чынха хуоншонди нў,

чыбоди гуазы,

²³ жяли жынди жянбудыйди нўжын,

ба зыжи тэтэди вифын жаншонди нўхуэжи.

²⁴ Зэ димяншон ю сыгэ щё хуэварни,

кэсы тамуди цунмин би йиче данлинди го:

²⁵ майи – мэю личиди хуэвар,

кэсы ба чыхэ да щятян зу зантуэли;

²⁶ саншонди лочў – будади хуэвар,

кэсы ба гэжяди жя зэ шыту саншон тодини;

²⁷ хуончун мэю хуоншон,

кэсы таму ду йигэ гынди йигэ фидини,

²⁸ ба шэчунзы нын на шу жуачўни,

кэсы зэ хуоншонди жинлу-бодяни та е юни.

²⁹ Сангэрниди шынзы дуан,

ди сыгэ бу тын лў:

³⁰ есын жунжяни жиндадисы сызы,

та ги сый ду бу тын лў;

³¹ лин турди гунжи, жўлў

зэмусы лин жўндуйди хуоншон.

³² Дансы ви гэжяди гуа ни ба гэжя щяндали,

дансы ба ха сылён мусуанхали –

лян шу ба гэжяди зуй вучў,

³³ йинцысы ба нэзы дансы жёли – ю чўлэни,

ба бизы дан дали – тон щени,

дансы чи шонлэли – зу мажонни».

Лемуил хуоншонди хуа

31 Жысы массаитжынди хуоншон Лемуилди хуа. Лян жыщезы хуа хуоншонди мучин зыжэли тали:

² «Вэди эрзы-я, вэди дўлиди эрзы-я,

вэди вардэди эрзы-я!

³ Ба ниди личи ги нўжынму бэ гили,

ба гэжяди лўфу ги хэ хуоншонмуди нўжынму бэ фэли.

⁴ Лемуил! Хуоншонму бу нын,

хуоншонму бу нын хэ хунжў,

вонзыму е бу нын ги гэжя зо быйжю,

⁵ дансы таму зуйли – ба жынву зу вондөни
зэмусы ги шу зуйди жынму бу ги гундо.
⁶ Ба быйжю ги вучондыйди жын гиги,
ба хунжю –
ги щинни ножынди
нэгэ гиги;
⁷ та хэшон – зу ба гэжяди чүн вондөни,
ба гэжяди кунан е бу сыленли.
⁸ Ти нэгэ жын фэ, сый бу нын ви гэжя фэ,
ви нэ йиче жын, сый мэю харли;
⁹ фэкэли жочү гундо фэ,
каншу чүнхан дэ ёнетеди лийи».

Жыгүди щифузы

¹⁰ Замужя ба жыгүди щифузы нын зожян?
Та би йичеди бошы гуйжун,
¹¹ нанжынди щин щинфу тани,
лян та йидарни нанжын бу нын шэбын,
¹² зэ йиче хуэди жызы литу,
та бусы лян дэ, на хойи дощедини.
¹³ Ба ёнмо хуэйжэсы хума нашон,
тади шужон фанчон зо хуэдини.
¹⁴ Та, зулян мэмэди чуан йиён,
зэ йүанчүр зын чыхэдини.
¹⁵ Хан хидини, та кэжя челэли,
йинцысы ги жяця ё ги чыдини
зэмусы ги нүхуэжиму ба хуэ ё фынгини.
¹⁶ Канха йикуэ ди, ба та мэшон,
на гэжя зынхади чян ба путо зэшондини.
¹⁷ Тади куазышонди жин да,

шун ю личини.

¹⁸ Дансы канжян мэмэ зуди хо –
тади дынзан йиванци бу сы;
¹⁹ тади шу гынди нянпан,
зытузы ба гүлүр бу лё;
²⁰ тади шужон дуйчү чүнхан чынкэдини,
шу е дуйчү ёнэтэди чынкэдини.
²¹ Тади жяця бу хэпа да щүэ –
йижязы ду чуанди ху йишон;
²² ги гэжя та е фын йишондини,
чуанди лян хума дэ зыхун янсыйди бу фынхади
йишон,
²³ ба тади нанжын чынмын гынчян жыдони,
та лян бынди ложынму зэ йидарни зуэдини.
²⁴ Жыгүди щифузы вончү мэ фынхади санзыдини,
ба ёниди дэзы ги мэмэжынму мэдини.
²⁵ Тади дабансы жинжон дэ миншын,
та ги минтян гощиндини;
²⁶ тади куни – цунмин хуа,
шэяншонди йифусы щин ванди.
²⁷ Кандини, жяниди сычин зуди замугэ,
та быйкар мэ чы мэмэди.
²⁸ Ваму челэ зу ги та панвон ходини,
нанжын е бу тын куадини:
²⁹ «Жыгүди щифузыму дуэ,
кэсы ни ба таму йиман пингуэли!»
³⁰ Канфасы жяди, жүнмый есы кунди,
кэсы куажён нэгэ щифузы, сый пацён Жүдини;
³¹ жочү тади ганбан ги та ги шонхо,
зэ чынмын гынчян куа тади ганбан!